Ministerstwo Sprawiedliwości

NIEODPŁATNE USŁUGI
-POMOC PRAWNA
-PORADY OBYWATELSKIE
-MEDIACJA

Polska Fundacja Ośrodków Wspomagania Rozwoju Gospodarczego „OIC Poland" w Lublinie

PORADNIK PRAWNY dla Seniorów

W PORADNIKU między innymi:

- **ŚWIADCZENIA SOCJALNE** DLA SENIORÓW
- **RODZINNE OGRODY DZIAŁKOWE**
- **OGÓLNOPOLSKA KARTA SENIORA**
- **HIPOTEKA ODWRÓCONA** DLA SENIORÓW
- **OCHRONA PRZEDEMERYTALNA**
- **SENIORZE, UWAŻAJ NA ŚWIADCZENIE NIEZAMÓWIONE!**

Poradnik przygotowany w ramach zadania publicznego realizowanego w formie powierzenia przez Zarząd Powiatu Świdnickiego.

Szanowni Państwo, Drodzy Seniorzy

Polska Fundacja Ośrodków Wspomagania Rozwoju Gospodarczego „OIC Poland" z siedzibą w Lublinie realizuje zadanie publiczne z zakresu udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, mediacji oraz edukacji prawnej w 2024 r. Jest to zadanie powierzone przez **Zarząd Powiatu Świdnickiego.**

W ramach edukacji prawnej organizujemy m.in. spotkania z dziećmi i młodzieżą w szkołach oraz spotkania dla seniorów, wydajemy poradniki o tematyce prawnej, przygotowujemy materiały edukacyjne w formie quizów czy prezentacji. W związku z realizacją tego zadania powstał ten właśnie poradnik, który w sposób przystępny przedstawia porady prawne dotyczące wielu dziedzin życia i sytuacji, w których może znaleźć się Senior i potrzebna jest mu wiedza, jak się zachować lub jak dochodzić swoich praw. W poradniku zawarte są najważniejsze informacje dotyczące danych kwestii, ale wiedzę tę można pogłębić na podstawie źródeł prawnych podanych w poszczególnych artykułach. Chcemy, aby Państwo czuli się bezpieczni i bardziej odważni w dbaniu o swoje prawa.

W publikacji przedstawiamy 12 tematów, które najczęściej dotyczą Seniorów i z pewnością każdy z Państwa wybierze dla siebie coś interesującego.

Poradnik został wydany w formie papierowej oraz elektronicznej.

Wszystkie materiały są ogólnodostępne na naszej stronie https://pomocprawna.oic.lublin.pl a także na stronie Internetowej dedykowanej seniorom – https://prawaseniora.oic.lublin.pl

Życzymy wszystkim poczucia bezpieczeństwa i dobrej lektury!

Publikację opracował zespół autorów:
Rafał Kuźma, Dorota Ulikowska, Anna Rentflejsz, Maria Tyszkiewicz, Magdalena Piech, Justyna Łataś-Dęga, Agnieszka Błaszczak pod redakcją Eweliny Sobczyk
Opracowanie graficzne: Anna Grądziel-Kozyra
Wydawca: Polska Fundacja Ośrodków Wspomagania Rozwoju Gospodarczego „OIC Poland" z siedzibą w Lublinie
Data wydania: sierpień 2024

PUBLIKACJA BEZPŁATNA

Publikacja dostępna jest na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe (CC BY-NC-SA 4.0)

Spis treści

str. 3 **Świadczenia socjalne dla seniorów**
Rafał Kuźma

str. 6 **Rodzinne Ogrody Działkowe**
Dorota Ulikowska

str. 9 **Usługi sąsiedzkie – czym są, komu przysługują i na jakich zasadach?**
Anna Rentflejsz

str. 11 **Służebność osobista na nieruchomości jako zabezpieczenie interesów seniorów**
Justyna Łataś-Dęga

str. 14 **Spór dysponenta grobu z uprawnionym do pochówku**
Maria Tyszkiewicz

str. 17 **Ogólnopolska Karta Seniora**
Dorota Ulikowska

str. 20 **Seniorze, uważaj na świadczenie niezamówione!**
Magdalena Piech

str. 25 **Hipoteka Odwrócona dla Seniorów: co to jest i jak działa?**
Justyna Łataś-Dęga

str. 27 **Idziemy do lasu – kiedy zbieranie i sprzedaż jagód, jeżyn lub grzybów jest dozwolone?**
Dorota Ulikowska

str. 30 **Ochrona przedemerytalna**
Magdalena Piech

str. 33 **Zastrzeganie numeru PESEL a realizacja usług finansowych**
Maria Tyszkiewicz

str. 39 **Upadek na oblodzonym chodniku – jak postępować i do kogo należy odpowiedzialność?**
Agnieszka Błaszczak

Świadczenie socjalne dla seniorów

Rafał Kuźma
Radca prawny

Często zdarza się, że osoby, które zaprzestały już pracy zawodowej i przeszły na emeryturę/rentę, stanowiącą ich jedyne źródło dochodu, napotykają trudności finansowe związane ze znacznie niższą wysokością tych świadczeń w porównaniu do wynagrodzenia uzyskiwanego w okresie zatrudnienia. Zdarza się także, że seniorzy nie są uprawnieni do pobierania emerytury/renty.

W artykule zostały przedstawione najważniejsze informacje dotyczące różnego rodzaju świadczeń, z których mogą skorzystać emeryci i podstawowe informacje, jak je uzyskać.

Dodatek pielęgnacyjny

Dodatek pielęgnacyjny przysługuje osobie uprawnionej do emerytury lub renty, jeżeli osoba ta ukończyła 75 lat życia. Seniorzy, którzy ukończyli 75 lat, otrzymują z urzędu prawo do dodatku pielęgnacyjnego, dlatego nie muszą składać żadnych zaświadczeń. To świadczenie będzie wypłacane co miesiąc wraz z emeryturą przez ZUS/KRUS. Wysokość dodatku w 2024 r. wynosi 330,07 zł. Prawa do tego świadczenia nie można łączyć z zasiłkiem pielęgnacyjnym.

Zasiłek pielęgnacyjny

Zasiłek pielęgnacyjny przysługuje osobom niepełnosprawnym oraz seniorom po 75. roku życia, którzy wymagają opieki i pomocy w codziennym funkcjonowaniu. Wysokość zasiłku pielęgnacyjnego wynosi 215,84 zł. miesięcznie (stan na 2024 rok). Po ukończeniu 75 roku życia, zasiłek nie jest przyznawany automatycznie – konieczny jest uprzedni wniosek. Zasiłek pielęgnacyjny nie przysługuje osobie uprawnionej do dodatku pielęgnacyjnego.

Dodatek mieszkaniowy

Dodatek mieszkaniowy jest formą pomocy przeznaczoną dla osób spełniających łącznie trzy warunki: posiadają tytuł prawny do lokalu, zamieszkują lokale mieszkalne spełniające kryterium metrażowe, spełniają kryterium dochodowe.

Od 9 lutego 2024 r. kryterium dochodowe wynosi 2862,19 zł w gospodarstwie jednoosobowym oraz 2146,64 zł. w gospodarstwie wieloosobowym. Wysokość dodatku jest uzależniona od dochodów oraz ilości domowników w gosp. domowym (przeważnie kilkaset złotych, max. 63% wydatków na mieszkanie).

Złożyć wnioski oraz uzyskać dokładne informacje na temat kryterium metrażowego oraz kwestii związanych z tytułem prawnym do lokalu i kryterium dochodowym można w urzędach gmin oraz ośrodkach pomocy społecznej.

Bon energetyczny

Bon energetyczny przysługiwać będzie za okres od 1 lipca 2024 r. do 31 grudnia 2024 r. i jest świadczeniem pieniężnym dla gospodarstw domowych, których przeciętne dochody w roku 2023 nie przekroczyły 2500,00 zł netto na osobę w gospodarstwie jednoosobowym albo 1700,00 zł. netto na osobę w gospodarstwie wieloosobowym. Wnioski o to świadczenie można składać od 1 sierpnia do 30 września 2024 roku. Świadczenie będzie wypłacane jednorazowo pod koniec 2024 r.

Wysokość bonu będzie zależała od liczby osób w gospodarstwie domowym: jednoosobowym - wsparcie 300 zł, dwu- i trzyosobowym - 400 zł, cztero- do pięcioosobowym - 500 zł, sześcioosobowym i większym - 600 zł. Jeśli w gospodarstwie domowym wykorzystywane będą źródła ogrzewania zasilane energią elektryczną, wartość bonu energetycznego wzrośnie o 100 proc.

Świadczenie uzupełniające

Świadczenie uzupełniające przysługuje w wysokości 500,00 zł osobie, która: nie jest uprawniona do emerytury ani renty i nie ma ustalonego prawa do innego świadczenia pieniężnego finansowanego ze środków publicznych, lub ma takie świadczenia, ale ich łączna kwota brutto nie przekracza 2.419,33 zł (w 2024). Wniosek składa się do ZUS/KRUS.

Świadczenie wspierające

Od 1 stycznia 2024 r. dorosłe osoby niepełnosprawne mogą otrzymywać z ZUS świadczenie wspierające. Świadczenie to nie jest uzależnione od prawa do emerytury/renty.

Aby je uzyskać konieczne jest uprzednie dokonanie kwalifikacji stanu zdrowia przez Wojewódzki Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności. Jeżeli ocena potrzeby wsparcia przekracza 70 punktów na 100 możliwych, można złożyć wniosek do ZUS o wypłatę świadczenia. W zależności od poziomu potrzeby wsparcia, świadczenie zostanie przyznane w wysokości od 40 proc. do 220 proc. renty socjalnej. Z uwagi na wejście ustawy w życie i duże zainteresowanie ograniczono przyznawanie świadczenia w następujący sposób:

- od 1 stycznia 2024 r. – świadczenie wspierające będzie dostępne dla osób z niepełnosprawnościami z ustalonym poziomem potrzeby wsparcia od 87 do 100 pkt,
- od 1 stycznia 2025 r. – dla osób z poziomem potrzeby wsparcia od 78 do 86 pkt,
- od 1 stycznia 2026 r. - dla osób z poziomem potrzeby wsparcia od 70 do 77 pkt.

Świadczenia z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych

Warto wspomnieć, że emeryci w których byłym zakładzie pracy istnieje Zakładowy fundusz świadczeń socjalnych, pomimo ukończenia zatrudnienia nie tracą prawa do korzystania z funduszu. Uprawnionymi do korzystania z funduszu są bowiem nie tylko pracownicy i ich rodziny, ale też emeryci i renciści oraz inne osoby, którym pracodawca przyznał do tego prawo. Fundusz jest instrumentem służącym do zaspokajania potrzeb bytowych, socjalnych i kulturalnych. Przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu.

Karta Dużej Rodziny

Karta Dużej Rodziny jest dokumentem pomagającym nie tylko rodzicom z dziećmi, ale również seniorom. Według nowych przepisów Karta Dużej Rodziny może być wydana nie tylko rodzinom z co najmniej trójką dzieci do 18. roku życia lub 25. roku życia w przypadku pobierania przez nie nauki, ale również każdej osobie, która kiedykolwiek wychowywała łącznie trójkę dzieci.

Posiadacze Karty Dużej Rodziny dla seniora mogą między innymi liczyć na poniższe korzyści (często zniżki sięgają ok 10%): tańsze bilety komunikacji publicznej, tańsze zakupy w wybranych sklepach, niższe ceny paliw na niektórych stacjach benzynowych,, darmowe bilety wstępów do parków narodowych, zniżkowe bilety wstępu do muzeów, galerii sztuki, teatrów, kin i innych placówek kulturalnych, zniżki na usługi medyczne, rehabilitacyjne, sanatoryjne, obniżone koszty pobytów sanatoryjnych w miejscowościach uzdrowiskowych, w tym tańsze noclegi, posiłki, rekreacja, zniżki w obiektach sportowych, na przykład w siłowniach, na basenach, w klubach fitness.

Karta Seniora

Karta Seniora to program oferujący zniżki i rabaty na różne usługi i produkty, takie jak bilety do teatru, kina, muzeów, a także na usługi medyczne i rekreacyjne. Programy te są organizowane zarówno na poziomie lokalnym, jak i ogólnopolskim. Kartę może otrzymać każda osoba, która ukończyła 60 rok życia i wypełniła formularz zgłoszeniowy oraz złożyła go w Gminnym/Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej.

Więcej o Karcie Seniora możesz dowiedzieć się z artykułu na **str. 16** pt. “**Ogólnopolska Karta Seniora.”**

Inne uprawnienia

Od 2019 roku, osoby które ukończyły 65 rok życia mogą korzystać z bezpłatnych przejazdów komunikacją miejską w mieście Lublin. Ulga obejmuje wszystkie osoby, które ukończyły 65 rok życia, z uprawnienia mogą korzystać mieszkańcy innych miejscowości. Osoby, chcące skorzystać z uprawnienia podczas podróży powinny posiadać przy sobie dokument stwierdzający tożsamość i wiek, np. dowód osobisty.

Podsumowując, krajowy system prawny zawiera wiele form wsparcia seniorów, jednak w większość przypadków wparcie nie jest przyznawane automatycznie i wymaga działania ze strony zainteresowanego uzyskaniem pomocy.

Rodzinne Ogrody Działkowe

Dorota Ulikowska
Radca prawny

Rodzinne Ogrody Działkowe (ROD) to wydzielony obszar użyteczności publicznej, służący zaspokajaniu wypoczynkowych, rekreacyjnych i innych potrzeb socjalnych członków społeczności lokalnych, składający się z działek i terenu ogólnego, służący do wspólnego korzystania przez działkowców, wyposażony w infrastrukturę ogrodową. Mieszkańcy miast, którzy lubią spędzać czas na świeżym powietrzu, z dala od miejskiego zgiełku, chcą mieć możliwość prowadzenia upraw świeżych warzyw albo ziół, miejsce do uprawiania sportu albo miejsce do grillowania – to ROD może być idealnym rozwiązaniem. Działkowcy muszą pamiętać o przepisach ustawy dot. ROD oraz respektować regulamin, który obowiązuje wszystkich przebywających na obszarze ROD.

Zakładanie i funkcjonowanie ROD

ROD zakładane są na gruntach stanowiących własność Skarbu Państwa, jednostek samorządu terytorialnego oraz stowarzyszeń ogrodowych w oparciu o przepisy ustawy o rodzinnych ogrodach działkowych (dalej jako: UROD). Na **wniosek stowarzyszenia ogrodowego rada gminy** może, w drodze uchwały, utworzyć ROD na gruntach stanowiących własność gminy. Podobnie będzie na gruntach stanowiących własność powiatu lub województwa.Grunty stanowiące własność Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego mogą być w drodze umowy sprzedawane, oddawane w nieodpłatne lub odpłatne użytkowanie na czas nieoznaczony lub użytkowanie wieczyste stowarzyszeniom ogrodowym z przeznaczeniem na zakładanie i prowadzenie ROD.

Na terenie ROD obowiązują przepisy określające szczegółowe zasady zagospodarowania i korzystania z działki oraz funkcjonowania i zagospodarowania ROD, a także zasady korzystania z terenu ogólnego i infrastruktury ogrodowej

Nabycie działki na terenie ROD

Zgodnie z UROD przez **prawo do działki** należy rozumieć ustanowiony tytuł prawny uprawniający do korzystania z działki (art. 2 pkt 4 UROD). Działki na terenie ROD nie można kupić, a jedynie nabyć prawo do jej użytkowania lub dzierżawienia. Dzierżawcą pojedynczej działki może być tylko jedna osoba, ewentualnie małżeństwo. Żeby uzyskać taki status, trzeba mieć ukończone 18 lat oraz posiadać adres zamieszkania na terenie Polski.

Działka na terenie ROD jest podstawową jednostkę przestrzenną ROD, której powierzchnia nie może przekraczać 500 m2 i ma służyć zaspokajaniu potrzeb działkowca i jego rodziny w zakresie prowadzenia upraw ogrodniczych, wypoczynku i rekreacji.

Działkę w ROD można nabyć na dwa sposoby:

Polski Związek Działkowców

Nabycie działki od zarządu Ogrodu

- Zawarcie umowy dzierżawy działkowej z zarządem ROD
- Gdy zarząd dysponuje wolną działką sprawnie dopełni wszelkich formalności
- Jeśli zarząd ROD nie dysponuje wolną działką, a prowadzi listę oczekujących na działkę, warto się na nią wpisać.

Nabycie działki od innego działkowca

- Podpisanie umowy (3 egz.) przeniesienia prawa do działki z innym działkowcem, przy czym podpisy pod nią muszą być poświadczone notarialnie.
- Zbywający sklada do zarządu ROD wniosek o zatwierdzenie umowy (załącza 1 egz. umowy)
- Zarząd ma 2 m-ce na zatwierdzenie. Bezskuteczny upływ tego terminu jest jednoznaczny z zatwierdzeniem przeniesienia praw do działki.

Zabudowa na działce

Zgodnie z art. 13 UROD na terenie działki w ROD może znajdować się:

- altana działkowa
- obiekt gospodarczy

Poprzez **altanę działkową** należy rozumieć wolno stojący budynek rekreacyjno-wypoczynkowy lub inny obiekt budowlany spełniający taką funkcję, położony na terenie działki w rodzinnym ogrodzie działkowym, o powierzchni zabudowy do 35 m² oraz o wysokości do 5 m przy dachach stromych i do 4 m przy dachach płaskich, przy czym do powierzchni zabudowy nie wlicza się tarasu, werandy lub ganku, o ile ich łączna powierzchnia nie przekracza 12 m².

Jeśli chodzi o stawianie **obiektów gospodarczych** nie mogą one przekraczać powierzchni zabudowy 35 m² oraz wysokości 5 m przy dachach stromych i 4 m przy dachach płaskich.

Na Zarządzie ROD spoczywa obowiązek zgłoszenia altan ponadnormatywnych do nadzoru budowlanego. Obowiązek ten wynika z art. 13 UROD.

Ustawa nie stanowi, aby na terenie działki miała znajdować się tylko jedna altana.

Założeniem jest, że liczba budynków na działce nie może przekroczyć jednego na każde 500 m² powierzchni działki. Natomiast nie wymaga dopełnienia żadnych formalności budowa wolno stojących altan, o powierzchni zabudowy do 35 m², dwóch na każde 500 m² działki.

Regulaminy poszczególnych ROD mogą doprecyzować warunki zagospodarowania przestrzeni działki. **Przykładowy Regulamin ROD, zgodnie z którym działka może być wyposażona w:**

- altanę działkową – o powierzchni maksymalnie 35 m² i wysokości 4 m (przy dachu płaskim) lub 5 m (przy dachu dwuspadowym)
- szklarnię – o powierzchni do 25 m² i wysokości do 3 m
- tunel foliowy – o powierzchni do 20% całkowitej powierzchni działki i wysokości do 3 m (jeśli planujemy szklarnie i tunel, ich łączna powierzchnia nie może przekraczać 20% całkowitej powierzchni działki)

Inne urządzenia dopuszczone na działce ROD:

- okna inspektowe
- studnię, sieć wodociągową, kanalizacyjną i sieć elektryczną
- zbiorniki wodne (basen, brodzik, oczko wodne)
- bezodpływowe zbiorniki na nieczystości ciekłe
- pergole, trejaże, murki kwiatowe, ogródki skalne, kąciki wypoczynkowe
- piaskownice, huśtawki, inne urządzenia rekreacyjne

Tereny wspólne na ROD

Ustawa ROD definiuje również infrastrukturę ogrodową całego ROD – należy przez to rozumieć budynki i budowle, ogrodzenia, aleje i drogi ogrodowe, place zabaw, świetlice, hydrofornie, sieci wodociągowe i energetyczne oraz inne urządzenia znajdujące się na terenie rodzinnego ogrodu działkowego **przeznaczone do wspólnego używania przez osoby korzystające z działek** oraz służące do zapewnienia prawidłowego funkcjonowania rodzinnego ogrodu działkowego, o ile nie wchodzą w skład przedsiębiorstwa.

Grillowanie na działce

Jeżeli ogródek działkowy należy do ROD zarządzanych przez Polski Związek Działkowców (PZD), to regulamin jest jasny – **grillowanie w ROD nie jest zabronione.** Z tym, że regulamin nie zabrania grillowania na dzierżawionej działce ale pod warunkiem, że grill nie jest na stałe związany z gruntem. Oznacza to zakaz korzystania na ROD z grilli murowanych.

Spalanie na ROD

Spalanie odpadów na działkach, jak również **palenie ognisk rekreacyjnych** powodowało zadymianie okolicy, dlatego w regulaminach wprowadzono wyraźny zakaz spalania. Na działce ROD można palić **tylko od zmierzchu do świtu.** Trzeba jednak koniecznie zaznaczyć, że gminy mogą wprowadzać całkowity zakaz spalania na swoim terenie, co również obowiązuje działkowców.

W takim wypadku spalanie czegokolwiek będzie niedopuszczalne. Naruszenie takiego zakazu podlega karze grzywny.

Rozpalanie grilla lub ogniska w ogrodach działkowych musi odbywać się zgodnie z przepisami przeciwpożarowymi.

Mieszkanie na działce ROD

Ogrody działkowe nigdy nie spełniały funkcji mieszkalnej. Wiele ogrodów w ramach oszczędności podejmuje decyzję o wyłączeniu prądu na zimę. Działka ma bowiem służyć jako odpoczynek i rekreacja, co staje się praktycznie niemożliwe, gdyby stali mieszkańcy zakłócali ciszę przez ciągłe jazdy po alejkach samochodów i motocykli.

Zamieszkiwania w ROD zabrania przede wszystkim art. 12 ROD, stanowiąc, że na terenie działki obowiązuje zakaz zamieszkiwania oraz prowadzenia działalności gospodarczej lub innej działalności zarobkowej.

Jednakże problem całorocznego mieszkania na działce w ROD nadal istnieje, a jego konsekwencją są próby zameldowania tam na stale. W świetle obowiązujących przepisów zameldowanie jest potwierdzeniem miejsca stałego pobytu. Aby dokonać zameldowania niezbędne jest posiadanie adresu, numeru domu oraz lokalu. Altana na terenie ROD, co należy podkreślić, nie spełnia tych wymogów bowiem nie jest wyodrębniona, ani na planie geodezyjnym, ani architektonicznym z ROD, a adres posiada tylko ROD jako całość, także numer działki jest numerem porządkowym, natomiast nie jest on wyodrębniony w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności.

Rozpoczęcie procedury zameldowania na terenie działki jest rażącym naruszeniem prawa – obowiązującej ustawy o ROD i statutu PZD.

Podstawa prawna:

- *Ustawa z dnia z dnia 13 grudnia 2013 r. o rodzinnych ogrodach działkowych (t.j. Dz.U. 2021 poz. 1073)*
- *Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane (t.j. Dz.U. 2023 r. poz. 682)*

Usługi sąsiedzkie – czym są, komu przysługują i na jakich zasadach?

Anna Rentflejsz
Radca prawny

Usługi sąsiedzkie są nową formą świadczenia pomocy społecznej, która od dnia 1 listopada 2023 r. zostały wprowadzone na mocy nowelizacji ustawy o pomocy społecznej /Ustawa z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r. poz. 1693)/.

Czym są usługi sąsiedzkie?

Usługi sąsiedzkie **są formą usług opiekuńczych.** Świadczenie to skierowane jest głównie do osób, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób przy codziennych czynnościach, takich jak: robienie zakupów, sprzątanie mieszkania itp., ale nie wymagają pomocy profesjonalnych opiekunek.

Usługi opiekuńcze w formie usług sąsiedzkich obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zalecaną przez lekarza pielęgnację, które nie wymagają specjalnych kwalifikacji oraz w miarę możliwości zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

Zakres usług sąsiedzkich każdorazowo dostosowany do indywidualnych potrzeb osoby, na której rzecz będą świadczone usługi.

Na czym polegają usługi sąsiedzkie?

Usługi sąsiedzkie **świadczone są w miejscu zamieszkania** i obejmują:

- pomoc w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych,
- podstawową opiekę higieniczno-pielęgnacyjną jako formę wsparcia niewymagającą specjalistycznej wiedzy i kompetencji oraz
- w miarę potrzeb i możliwości zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

Szczegółowy zakres i wymiar świadczonych usług sąsiedzkich ustala każda gmina, która zdecyduje się na świadczenie tego rodzaju formy usług opiekuńczych w swojej uchwale. Przykładowo zakres świadczonych usług sąsiedzkich może obejmować:

- pomoc w utrzymaniu czystości w domu, przygotowywaniu posiłków, dokonywaniu zakupów artykułów spożywczych i niespożywczych, gotowych posiłków, środków higienicznych, leków, przynoszenie opału i palenie w piecu;
- pomoc w toalecie ciała, pomoc w zmianie ubrania, bielizny osobistej i pościelowej, przesłanie łóżka, zamawianie wizyt lekarskich;
- inicjowanie oraz ułatwianie kontaktu z rodziną, środowiskiem lokalnym, organizowanie wyjść z miejsca zamieszkania, pomoc w załatwianiu spraw urzędowych.

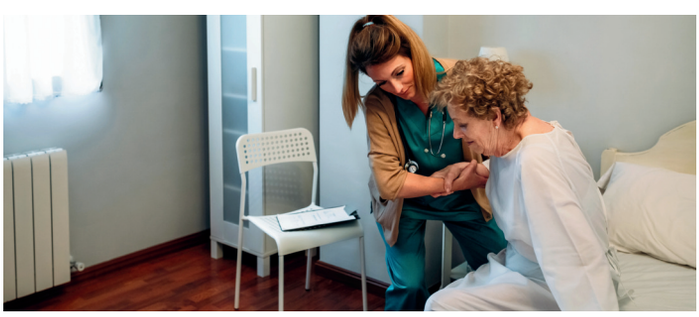
Kto może świadczyć usługi sąsiedzkie?

Osobą wykonującą usługi sąsiedzkie może być osoba, która:

1. jest pełnoletnia;
2. nie jest członkiem rodziny osoby, na rzecz której są świadczone usługi sąsiedzkie;
3. nie jest oddzielnie zamieszkującym małżonkiem, wstępnym ani zstępnym osoby, na rzecz której są świadczone usługi sąsiedzkie;
4. złożyła organizatorowi usług sąsiedzkich oświadczenie o zdolności pod względem psychofizycznym do świadczenia takich usług;
5. zamieszkuje w najbliższej okolicy osoby, na rzecz której są świadczone usługi sąsiedzkie;
6. ukończyła szkolenie z zakresu udzielania pierwszej pomocy /w przypadku nieukończenia takiego szkolenia organizacja szkolenia należy do organizatora usług sąsiedzkich/;
7. została zaakceptowana przez osobę, na rzecz której są świadczone usługi sąsiedzkie;
8. została zaakceptowana przez organizatora usług sąsiedzkich.

Organizatorem usług sąsiedzkich jest **gmina** właściwa ze względu na miejsce zamieszkania osoby korzystającej z usług sąsiedzkich lub podmiot uprawniony.

UWAGA! Rada gminy może w drodze uchwały postanowić o rozszerzeniu katalogu osób, o których mowa w pkt. 1 i 2, o osoby, dla których wsparcie w postaci usług sąsiedzkich będzie miało charakter uzupełniający opiekę sprawowaną przez rodzinę, a także wspólnie niezamieszkującego małżonka, wstępnych i zstępnych.

Czy usługi sąsiedzkie są odpłatne?

Usługi sąsiedzkie są odpłatne. Wysokość odpłatności za przyznanie tych usług uzależniona jest od wysokości dochód przypadającego na osobę samotnie gospodarującą lub na osobę w rodzinie w odniesieniu do kryterium dochodowego, o którym mowa w art. 8 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej. Zgodnie z § 1 pkt 1 Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej z dnia 14 lipca 2021 r. (Dz.U. z 2021 r. poz. 1296) kryterium dochodowe:
a) dla osoby samotnie gospodarującej - w wysokości 776,00 zł,
b) dla osoby w rodzinie – w wysokości 600,00 zł. Co do zasady nie przekroczenie wskazanego kryterium dochodowego powoduje, że usługi te świadczone są nieodpłatnie.

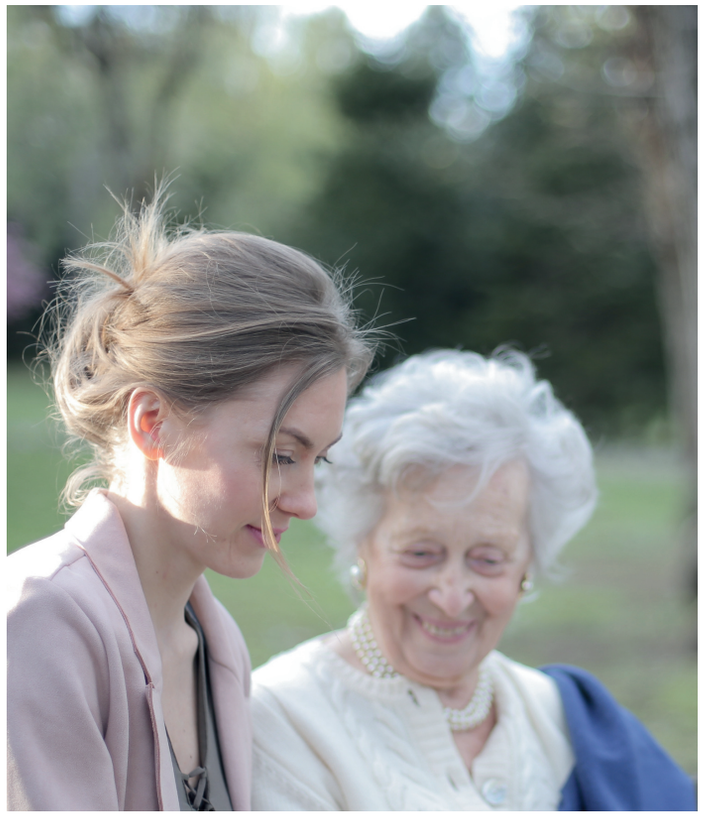
Szczegółowe regulacje w zakresie wysokości stawki godzinowej za usługi sąsiedzkie oraz wysokości odpłatności za te usługi w zależności od osiąganego dochodu należy szukać w uchwale danej gminy.

Czy w mojej gminie świadczone są usługi sąsiedzkie?

W myśl art. 50 ust. 6 ustawy o pomocy społecznej, rada gminy określa, w drodze uchwały, szczegółowe warunki przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, oraz szczegółowe warunki częściowego lub całkowitego zwolnienia od opłat, jak również tryb ich pobierania. Z kolei zgodnie z art. 50 ust. 6a ustawy o pomocy społecznej „W przypadku organizowania przez gminę usług opiekuńczych w formie usług sąsiedzkich rada gminy w uchwale, o której mowa w ust. 6, określa także szczegółowe warunki przyznawania usług sąsiedzkich, wymiar i zakres usług sąsiedzkich oraz sposób rozliczania wykonywania takich usług.”

Aby ustalić czy w danej gminie świadczone są usługi sąsiedzkie należy:

- zwrócić się z takim zapytaniem do ośrodka pomocy społecznej oraz
- zapoznać się z obowiązującą w gminie uchwałą rady gminy *(w sprawie określenia szczegółowych warunków przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, oraz szczegółowych warunków częściowego lub całkowitego zwolnienia od opłat, jak również tryb ich pobierania)* która reguluje:
  - warunki przyznawania usług sąsiedzkich,
  - wymiar i zakres usług sąsiedzkich oraz
  - sposób rozliczania wykonywania takich usług.

Służebność osobista na nieruchomości jako zabezpieczenie interesów seniorów

Justyna Łataś-Dęga
Radca prawny

Służebność osobista na nieruchomości jest jednym z narzędzi prawnych, które może zabezpieczyć interesy seniorów. Polega ona na zapewnieniu określonej osobie prawa do korzystania z nieruchomości należącej do innej osoby. W przypadku seniorów, służebność osobista może być używana do zabezpieczenia miejsca zamieszkania na wypadek przeniesienia własności nieruchomości na inne osoby, najczęściej członków rodziny. Artykuł ten omówi wady i zalety tego rozwiązania, a także ryzyka prawne z nim związane na podstawie polskich przepisów prawnych.

Zalety służebności osobistej

1. **Gwarancja mieszkania:** Służebność osobista zapewnia seniorowi prawo do korzystania z nieruchomości przez określony czas lub dożywotnio, co daje pewność posiadania miejsca zamieszkania.
2. **Ochrona przed eksmisją:** Prawnie zagwarantowane prawo do mieszkania chroni seniora przed eksmisją, nawet jeśli nieruchomość zostanie sprzedana lub przekazana innej osobie.
3. **Ułatwienia w opiece:** Umożliwia seniorom pozostanie w znanym otoczeniu, co jest szczególnie ważne w kontekście ich zdrowia i komfortu psychicznego.

Wady służebności osobistej

1. **Ograniczenie własności:** Dla nowego właściciela nieruchomości służebność osobista stanowi istotne ograniczenie prawa własności, co może zmniejszyć wartość rynkową nieruchomości.
2. **Koszty utrzymania:** W niektórych przypadkach senior może być zobowiązany do partycypacji w kosztach utrzymania nieruchomości, co może stanowić dla niego znaczne obciążenie finansowe.
3. **Złożoność prawna:** Służebność osobista może prowadzić do złożonych sytuacji prawnych, konfliktów oraz problemów z egzekwowaniem swoich praw przez seniora.
4. **Ryzyko związane z relacjami rodzinnymi:** Darowizna nieruchomości i ustanowienie służebności może wywołać napięcia w rodzinie, konflikty co do sposobu korzystania z nieruchomości przez nowego właściciela i użytkownika, zasad korzystania z nieruchomości i ponoszenia kosztów wiązanych z jej utrzymaniem.

Możliwość zamiany służebności na rentę

Jednym z rozwiązań, które przewidują obowiązujące przepisy jest możliwość zamiany służebności osobistej na rentę. Zgodnie z art. 303 Kodeksu Cywilnego, służebność osobista może być zamieniona na rentę, w sytuacji ,gdy uprawniony z tytułu służebności osobistej dopuszcza się rażących uchybień przy wykonywaniu swego prawa, zaś wykonywanie służebności w dotychczasowej formie stało się niemożliwe lub znacznie utrudnione. Uprawnienie wskazane w komentowanym przepisie przysługuje jedynie właścicielowi nieruchomości obciążonej służebnością osobistą. Zamiany nie może domagać się mający służebność osobistą.

W przypadku skorzystania z tego rozwiązania renta taka może zapewnić seniorowi regularne dochody na utrzymanie, co jest szczególnie korzystne w sytuacjach, gdy korzystanie z nieruchomości staje się niemożliwe lub znacznie utrudnione.

Możliwość odwołania darowizny

W kontekście zabezpieczenia interesów seniorów ważne jest również uwzględnienie możliwości odwołania darowizny. Zgodnie z art. 898 Kodeksu cywilnego, darczyńca może odwołać darowiznę, w sytuacji jeśli obdarowany dopuści się względem niego rażącej niewdzięczności. Instytucja odwołania darowizny może być istotna w sytuacji, gdy senior przekaże nieruchomość członkowi rodziny, a następnie zostanie przez niego źle traktowany lub pozbawiony wsparcia.

Opłaty za media i koszty utrzymania

Kwestia ponoszenia opłat za media przez dożywotnika może być różnie regulowana w umowie ustanawiającej służebność osobistą. Generalnie, obowiązki związane z opłatami za media (takie jak prąd, gaz, woda, ścieki, wywóz śmieci) mogą być przypisane do dożywotnika lub właściciela nieruchomości, w zależności od ustaleń stron.
Najczęściej stosowane rozwiązania to:

1. **Dożywotnik płaci za media:** Dożywotnik, korzystający z nieruchomości, pokrywa koszty mediów związane z jego użytkowaniem. Jest to powszechne rozwiązanie, które odciąża właściciela nieruchomości z dodatkowych kosztów.
2. **Właściciel płaci za media:** W niektórych przypadkach właściciel nieruchomości może zgodzić się na pokrycie kosztów mediów, jeśli umowa służebności wprost przewiduje taką formę wsparcia dla seniora.
3. **Wspólne pokrywanie kosztów:** Możliwe jest także ustalenie, że koszty mediów będą dzielone między dożywotnika a właściciela nieruchomości, co może być uzgodnione w umowie w proporcji zależnej od zużycia lub innych kryteriów.

Ryzyko Prawne

1. Niedokładność w sporządzeniu umowy: niewłaściwie lub nieprecyzyjnie sporządzona umowa służebności osobistej może prowadzić do sporów prawnych.
2. Zmiana okoliczności: zmiany w sytuacji życiowej seniora lub właściciela nieruchomości (np. rozwód, śmierć) mogą wpłynąć na realizację praw wynikających ze służebności.
3. Wykorzystanie w złych intencjach: istnieje ryzyko, że nowy właściciel nieruchomości może próbować obejść prawa seniora, np. poprzez utrudnianie korzystania z nieruchomości.
4. Obciążenie hipoteką: służebność osobista może być zagrożona, jeśli nieruchomość zostanie obciążona hipoteką i dojdzie do egzekucji komorniczej.

Kluczowe jest, aby umowa ustanowienia służebności była dokładnie i jasno sformułowana, zaś obie strony były świadome swoich praw i obowiązków.
Możliwość zamiany służebności na rentę oraz odwołania darowizny w przypadku rażącej niewdzięczności to instytucje prawne, których zastosowanie wymaga:

- spełnienia określonych ustawowo przesłanek,
- porozumienia pomiędzy stronami,
- zaś w przypadku braku porozumienia pomiędzy stronami wytoczenia powództwa przed sądem i wykazania spełnienia tych przesłanek.

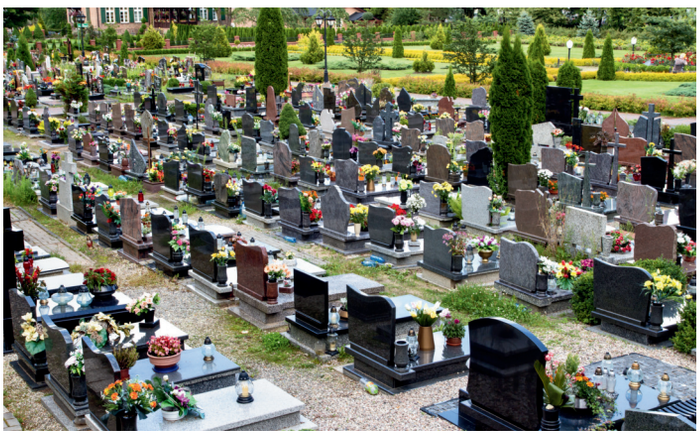
Podstawy prawne przedstawionej instytucji służebności osobistej na nieruchomości zawarte w Kodeksie cywilnym stanowią solidne ramy dla tego typu rozwiązań. Praktyka również wskazuje, iż seniorzy często korzystają z tego rozwiązania. Każda sytuacja wymaga jednak indywidualnego podejścia i często konsultacji z prawnikiem. Szczególnie kwestię opłat za media i utrzymanie nieruchomości należy precyzyjnie uregulować w umowie, aby uniknąć nieporozumień i konfliktów w tym zakresie.

Służebność osobista na nieruchomości może stanowić skuteczny sposób zabezpieczenia interesów seniorów, zapewniając im prawo do mieszkania do końca życia w nieruchomości przekazywanej w formie darowizny.
Ma jednak swoje wady i wiąże się z pewnymi ryzykami prawnymi, na które warto zwrócić uwagę.

Spór dysponenta grobu z uprawnionym do pochówku

Maria Tyszkiewicz
Radca prawny

„Prawo do dysponowania grobem", czy też „Prawo do grobu" to powszechnie zamiennie używane określenia. Nie wszyscy jednak wiedzą, że te dwa sformułowania nie są tożsame i nie oddają ogółu uprawnień i roszczeń wchodzących w skład tych określeń.

Należy odróżnić prawo do grobu, które choć nie posiada swojej ustawowej definicji może być określane jako uprawnienia osobiste związane z grobem, od prawa do dysponowania grobem, które stanowi ogół uprawnień o charakterze majątkowym.

Kwestie związane z prawami do pochówku reguluje głównie ustawa z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (Dz.U.2023.887 t.j. z dnia 2023.05.10), która obowiązuje od ponad 60 lat i w związku z tym, niestety, nie odpowiada dzisiejszym realiom. Z uwagi na fakt, iż przepisy tej ustawy nie rozstrzygają wątpliwości dotyczących „posiadania" grobu oraz prawa do grobu istnieje sporo orzeczeń sądów w tym zakresie. Świadczy to o tym, że pomiędzy osobami roszczącymi sobie prawa do miejsca na cmentarzu często rodzą się konflikty.

Natomiast w zakresie zawierania umowy o umiejscowienie grobowca oraz prawa do pochówku można odwołać się do przepisów Kodeksu cywilnego oraz wewnętrznych przepisów danego cmentarza, a więc do regulaminów. Najogólniej ujmując „Prawo do grobu" posiada osoba, która podpisała z zarządcą cmentarza umowę o umiejscowienie pochówku. Pomijając przepisy ogólne Kodeksu cywilnego (K.c.), wiele kwestii jest zawartych w uregulowaniach znajdujących się w regulaminie danego cmentarza.

Z uwagi na powyższe, osoba, która jest stroną umowy o umiejscowienie pochówku, w pierwszej kolejności decyduje o tym, kto może być pochowany w danym grobowcu. Niestety po śmierci uprawnionego, wyżej wskazane uprawnienie traci swój charakter majątkowy, pozostaje jedynie charakter osobisty (wyrok Sądu Najwyższego z 13 lutego 1979 r., sygn. I CR 25/79, Opublikowano: OSNC 1979/10/195).

Czym zatem dokładnie jest prawo do grobu, a czym prawo do dysponowania grobem?

Niestety na chwilę obecną określenie **„prawo do grobu"** nie posiada swojej definicji ustawowej. W rzeczywistości to pojęcie obejmuje różne uprawnienia o całkowicie odmiennym charakterze, a mianowicie mające charakter majątkowy lub niemajątkowy, Najczęściej wskazuje się, iż „prawo do grobu" stanowi szereg uprawnień majątkowych i osobistych, w skład których wchodzą m.in. prawo do pochówku, które jest uprawnieniem jedynie majątkowym, a także prawo do uczczenia pamięci osoby zmarłej, co stanowi już wyłącznie prawo osobiste.

W orzecznictwie przyjmuje się, że pod pojęciem potocznie rozumianego „prawa do grobu" kryje się wiązka uprawnień o charakterze:

1. majątkowym – są to prawa dziedziczne i zbywalne,
2. osobistym – są to prawa niedziedziczne i niezbywalne.

Prawo do grobu jest zarówno uprawnieniem majątkowym, jak i prawem osobistym. Podkreślić także należy, iż posiadanie uprawnienia o charakterze osobistym jest niezależne od posiadania uprawnienia o charakterze majątkowym. Możliwa jest więc sytuacja, że osoba najbliższa będzie posiadała jedynie uprawnienie do kultu osoby zmarłej, bez posiadania prawa o charakterze majątkowym.

Należy podkreślić, iż przysługujące osobie bliskiej prawo do grobu nie wygasa wskutek nie uiszczenia opłat za grób ziemny ani wskutek tego, że inna osoba uzyskała zgodę zarządu cmentarza na pochowanie w wolnym miejscu innego zmarłego.

Warto zapamiętać, że „**Prawo do grobu" nie podlega dziedziczeniu tzn. nie wchodzi w skład masy spadkowej,** gdyż po śmierci osoby uprawnionej, prawo do grobu traktowane jest jako uprawnienie o charakterze wyłącznie osobistym. Zgodnie z art. 922 § 1 Kodeksu cywilnego – dziedziczeniu podlegają jedynie prawa i obowiązki majątkowe zmarłego, które z chwilą jego śmierci przechodzą na spadkobierców. Nie należą natomiast do spadku prawa i obowiązki zmarłego ściśle związane z jego osobą oraz prawa, które z chwilą jego śmierci przechodzą na konkretnie oznaczone osoby niezależnie od tego, czy są one spadkobiercami.

„**Dysponent grobu"** to pojęcie które również nie ma definicji ustawowej, więc należy w tym wypadku odwołać się do orzecznictwa.

Pojęcie „dysponowania grobem" obejmuje ogół uprawnień w szczególności o charakterze majątkowym, wywodzących się z okoliczności ufundowania grobu, decyzji o jego rodzaju i formie. Najbardziej jednak kluczowa może okazać się kompetencja do pozostawania w stosunku prawnym z podmiotem sprawującym zarząd cmentarza, na którym grób jest położony, w celu wykonywania szeroko rozumianego zarządu nad nim.

Po zajęciu grobu przez zwłoki przynajmniej jednej osoby różnorodzajowe, majątkowe im niemajątkowe uprawnienia wzajemnie się przenikają i uzupełniają tym nie mniej w indywidualnych przypadkach właściwa ocena roszczeń ochronnych osób ubiegających się o ich potwierdzenie na drodze sądowej wymaga ich wyraźnego rozdzielenia, po to by chroniąc sferę prawną jednego podmiotu, nie umniejszyć praw słusznie chronionych drugiego ze współuprawnionych, w warunkach gdy wzajemny zakres tych praw do tego samego miejsca pochowania jest istotnie różny i może być nawzajem zróżnicowany (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 12 marca 2019 r., sygn. I ACa 483/18, LEX nr 2747684).

Ponadto „Prawo do dysponowania grobem" obejmuje taką część uprawnień niemajątkowych, które bezsprzecznie przysługują, np. uprawnienie do odwiedzania grobu, palenia zniczy i składania kwiatów, załatwiania spraw z zarządem cmentarza w zakresie pochowanych tam członków rodziny, ochronie przed naruszeniami. Nie sposób jednak przyjąć, by wszystkim miało przysługiwać prawo do decydowania lub współdecydowania o przeznaczeniu wolnych miejsc w grobie murowanym dla pochowania dalszych zmarłych.

Po śmierci osoby uprawnionej grób winien posiadać tzw. opiekuna grobu, a więc wspomnianego już „dysponenta". Regulaminy obowiązujące na poszczególnych cmentarzach wymagają, aby wszystkie osoby uprawnione do grobu wyznaczyły jego opiekuna. Opiekunem grobu powinna być jedna osoba. Staje się ona wówczas dysponentem grobu i obowiązana jest realizować następujące obowiązki:

- załatwiać wszystkie sprawy związane z grobem;
- utrzymywać grób w należytym stanie;
- dbać o czystość i porządek w obrębie grobu;
- respektować prawo osób najbliższych do oddawania czci osobom zmarłym i prawo do zachowania pamięci.

Po dokonaniu pochówku w danym grobowcu nie może być on ponownie wykorzystany przez najbliższe 20 lat. Wyjątek wprowadza art. 7 ust. 3 ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych, który stanowi, iż okresu przedłużania uprawnienia o 20 lat nie stosuje się do chowania zwłok w grobach murowanych przeznaczonych do pomieszczenia zwłok więcej niż jednej osoby, a także do chowania urn zawierających szczątki ludzkie powstałe w wyniku spopielenia zwłok.

Po wspominanym okresie dysponent grobu może przedłużyć umowę z zarządcą cmentarza o kolejne 20 lat – uiszczając przy tym stosowną opłatę.

Mając na uwadze powyższe często dochodzi do sporów na tle prawa do rozporządzania grobem. Z pomocą przychodzi wówczas art. 10 ust. 1 ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych, który stanowi, iż prawo pochowania zwłok ludzkich przysługuje najbliższej pozostałej rodzinie osoby zmarłej, a mianowicie: małżonkowi, krewnym zstępnym, krewnym wstępnym, krewnym bocznym do 4 stopnia pokrewieństwa oraz powinowatym w linii prostej do 1 stopnia. Tak więc prawo do pochowania w konkretnie wskazanym grobowcu przysługuje w zastępstwie osoby będącej stroną umowy z zarządcą cmentarza najbliższym krewnym tej osoby wymienionym wyżej.

Artykuł 10 ust. 1 ustawy z 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych nie jest jednak źródłem powstania na rzecz kogokolwiek prawa do grobu, określając jedynie osoby, którym przysługuje prawo do pochowania w nim.

Jeżeli osoby bliskie nie mogą dojść do porozumienia, sprawa może zostać rozpatrzona przez sąd. W sytuacji gdy spór będzie dotyczył ustalenia sposobu korzystania z rzeczy wspólnej do orzekania właściwy będzie tryb postępowania nieprocesowego, analogicznie jak do spraw o uregulowanie między współwłaścicielami stosunków związanych z korzystaniem z rzeczy wspólnej.

Gdy chodzi o prawo materialne, to będą miały odpowiednie zastosowanie w drodze analogii przepisy Kodeksu cywilnego o współwłasności rzeczy w częściach ułamkowych, a w szczególności odnoszące się do zarządzania rzeczą wspólną w granicach czynności zwykłego zarządu (art. 200 - 204 K.c.) i przekraczających te granice (art. 199 K.c.).

Może się jednak okazać, że sąd uzna, iż w danej sytuacji nie znajdują zastosowania przepisy o współwłasności, ponieważ spór ma charakter wyłącznie w zakresie praw osobistych, a nie ma praw związanych z rzeczą wspólną. W takim przypadku pozostaje złożenie do sądu pozwu o ochronę dóbr osobistych, gdy np. członek rodziny nie wyrazi zgody na pochowanie określonej osoby we wspólnym grobie, gdyż działanie takie narusza prawo osobiste do miejsca na cmentarzu i spoczywania razem z bliskimi.

Sąd Najwyższy wskazał, iż kolizja uprawnień do pochówku osób wymienionych w art. 10 ust. 1 ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych i osób bliskich osoby zmarłej może być rozpatrywana jedynie w oparciu o przepisy w zakresie dóbr osobistych – takim dobrem jest właśnie uprawnienie do pochówku. Sąd, rozstrzygając spór w tym zakresie, powinien wziąć pod uwagę m.in. intensywność więzi osób uprawnionych, a także wolę osoby zmarłej. Zatem nie istnieje pierwszeństwo w pochówku określone w art. 10 powyższej ustawy, a badany jest przede wszystkim całokształt okoliczności (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 czerwca 2019 r., sygn. I CSK 779/18, LEX nr 2683373).

W przypadku sporu – zarówno o charakterze majątkowym, jak i osobistym, sprawę należy skierować do sądu. Należy jednak rozróżnić prawo, które jest przedmiotem sporu, albowiem tryb postępowania jest w tych przypadkach zupełnie inny.

Ogólnopolska Karta Seniora upoważnia do ulg w wielu punktach na terenie Polski

Dorota Ulikowska
Radca prawny

Każdy senior, który ukończył 60 lat może zostać członkiem wspierającym Stowarzyszenie MANKO i otrzymać własną Ogólnopolską Kartę Seniora. Karta ta upoważnia do zniżek w wielu punktach w całej Polsce, w tym m in. sanatoriach, uzdrowiskach, przychodniach, gabinetach rehabilitacji, instytucjach zdrowia i kultury.

Program „Ogólnopolska Karta Seniora”

Program „Ogólnopolska Karta Seniora” jest programem autorskim Stowarzyszenia MANKO, które od 25 lat podejmuje wiele inicjatyw, mających na celu poprawę jakości życia, zdrowia oraz bezpieczeństwa seniorów. Środki na jego prowadzenie stowarzyszenie pozyskuje od gmin partnerskich, sponsorów, składek członkowskich i darowizn.

Ogólnopolska Karta Seniora to rodzaj karty zniżkowej, której głównym celem jest aktywizowanie seniorów w życiu społecznym, a także dotarcie do grupy docelowej, którą tworzą osoby po 60. roku życia wraz z przedstawieniem tej grupie różnych możliwości rozwoju.

Karta jest wydawana bezpłatnie już w 210 gminach/miastach, które przystąpiły do tego Programu, współfinansując wydanie lokalnej edycji Ogólnopolskiej Karty Seniora swoim mieszkańcom. Jeżeli mieszkaniec miasta lub gminy, która nie przystąpiła do Programu, a chciałby stać się posiadaczem Ogólnopolskiej Karty Seniora i z niej korzystać, może zachęcić władze swojej gminy do przystąpienia do programu Gmina Przyjazna Seniorom lub wysłać na adres redakcji Głosu Seniora (zob. na końcu) wypełniony formularz z potwierdzeniem uregulowania składki członkowskiej.

Już 3000 punktów honoruje Ogólnopolską Kartę Seniora. Ich lista znajduje się na stronie internetowej www.oks.glosseniora.pl

Ogólnopolska Karta Seniora (OKS)

Karta jest przypisana i wydana na konkretne imię i nazwisko. Z tego względu nie może być przekazywana innym osobom, poza jej właścicielem.

Dokument ten posiada określony termin ważności, który wynosi od 1 do 2 lat.

Cena wyrobienia Ogólnopolskiej Karty Seniora zależy od okresu jej ważności

Okres ważności Karty OKS	Koszt wyrobienia karty OKS
karta ważna przez 1 rok	koszt 35 zł
karta ważna przez 2 lata	koszt 50 zł

Data ważności OKS znajduje się na odwrocie karty

Ulgi dla posiadaczy OKS

Ogólnopolska Karta Seniora pozwala na skorzystanie z różnych rabatów w wielu placówkach handlowych, medycznych, usługowych, obiektach sportowych i kulturalnych na terenie całego kraju. **Rabaty wynoszą od 3% do nawet ponad 20%.**

Posiadaczom karty OKS przysługują więc wszelakie korzyści i różnego rodzaju zniżki za usługi. **Dysponenci Ogólnopolskiej Karty Seniora mogą korzystać z następujących zniżek w takich usługach jak:**

- kultura i sztuka – bilety wstępu do muzeum, teatru
- sport i rekreacja – aerobik, zajęcia taneczne
- usługi remontowo-budowlane
- usługi wulkanizacyjne
- usługi weterynaryjne
- restauracje i kawiarnie
- turystyka i noclegi
- zabiegi lecznicze
- porady lekarskie
- turnusy w ośrodkach rehabilitacyjno-wypoczynkowych
- usługi fryzjerskie
- usługi kosmetyczne
- szkoły językowe
- baseny itd.

Wszystko zależy od tego, czy dana placówka przystąpiła do programu i honoruje kartę. Na mapie Polski znajduje się ponad 3000 punktów, gdzie seniorzy mogą skorzystać z ulg. Rabaty, jakie mogą uzyskać seniorzy, wynoszą do nawet ponad 20%. Dokładną listę tych miejsc można znaleźć na stronach internetowych.

OKS a ulgi w sklepach

Duże dyskonty spożywcze nie uznają Ogólnopolskiej Karty Seniora, gdyż posiadają swoje własne programy zniżkowe o zbliżonej nazwie „Karta Seniora". Takie karty są wydawane przez każdą sieć indywidualnie. Wobec tego zniżki i rabaty, które można uzyskać z taką kartą, będą honorowane tylko w sklepie, który ją wydał. Jeśli senior chciałby korzystać ze zniżek w różnych sieciach, musi posiadać wiele różnych kart Seniora.

Wyrobienie Karty

Wniosek o wydanie Ogólnopolskiej Karty Seniora można złożyć w swoim urzędzie miasta lub gminy, o ile przystąpiła ona do programu "Gmina Przyjazna Seniorom" lub wypełnić formularz zgłoszeniowy znajdujący się na stronie internetowej www.glosseniora.pl w zakładce Ogólnopolska Karta Seniora. Następnie osoba ubiegająca się o kartę powinna opłacić należności za Kartę, a wniosek wraz z potwierdzeniem wpłaty wysłać na adres:

Stowarzyszenia MANKO: Redakcja „Głos Seniora", os. Urocze 12, 31-953 Kraków

Karta OKS zostanie odesłana na adres zamieszkania wnioskującego. Nie określono czasu na wydanie takiego dokumentu.

Grafika: Stowarzyszenie MANKO

Podstawowe informacje i dane kontaktowe

Kontakt w sprawie wyrobienia Ogólnopolskiej Karty Seniora:
tel. 12 429 37 28
e-mail: poczta@manko.pl

Kontakt w sprawie przystąpienia do Programu Gmina Przyjazna Seniorom:
tel.: 12 644 59 22
e-mail: gps@manko.pl

Ogólnopolska Karta Seniora w Chełmie
Wniosek o *Ogólnopolską Kartę Seniora można pobrać w siedzibie Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie (MOPR) w Chełmie przy ul. Kolejowej 8, pok. 8.*
Formularz dostępny jest także w Internecie na stronie www.glosseniora.pl.

Mieszkańcy woj. Lubelskiego mogą wyrobić Kartę Seniora bezpłatnie

Aby otrzymać kartę bezpłatnie, należy wypełnić formularz, a następnie przesłać go na adres:

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
ul. Diamentowa 2
20-447 Lublin

Karta zostanie odesłana wnioskującemu na adres zamieszczony w Formularzu. Można ją również odebrać osobiście z siedziby ROPS w Lublinie.

Seniorze, uważaj na świadczenie niezamówione!

Magdalena Piech
Radca prawny

Przepis art. 5 ustawy prawa konsumenta wskazuje, że spełnienie świadczenia niezamówionego przez konsumenta, o którym mowa w art. 9 pkt 6 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (żądanie natychmiastowej lub odroczonej zapłaty za produkty bądź zwrotu lub przechowania produktów, które zostały dostarczone przez przedsiębiorcę, ale nie zostały zamówione przez konsumenta) następuje na ryzyko przedsiębiorcy i nie nakłada na konsumenta żadnych zobowiązań. Brak odpowiedzi konsumenta na niezamówione świadczenie nie stanowi zgody na zawarcie umowy.

Celem art. 5 jest ochrona konsumenta przed konsekwencjami uzyskania niezamówionego świadczenia od przedsiębiorcy. Przepis ten stanowi odpowiedź ustawodawcy na dość agresywną praktykę handlową części przedsiębiorców, którzy z własnej inicjatywy – bez uprzedniego zamówienia konsumenta – spełniają na jego rzecz świadczenie, wymuszając na konsumencie dorozumiane zawarcie umowy i zapłatę ceny lub innego wynagrodzenia albo poniesienie kosztów związanych z przechowaniem lub zwrotem dostarczonych przedmiotów.

Bardzo często taki przedsiębiorca wyzyskuje nieświadomość konsumenta co do skutków prawnych otrzymania świadczenia, którego uprzednio nie zamawiał, tworząc pozór zawarcia umowy między stronami i powstania zobowiązania po stronie konsumenta. Najczęściej narażeni na takie praktyki są seniorzy, gdyż w sytuacji otrzymania takiego świadczenia decydują się na zapłatę, ponieważ są w błędnym przekonaniu, iż muszą uiścić opłatę skoro otrzymali jakiś towar.

Warto wskazać, iż przedmiotowy przepis ma charakter bezwzględnie obowiązujący. Oznacza to, iż nie ma możliwości aby przedsiębiorca w umowie z konsumentem żądał wyłączenia jego stosowania.

Przykład: Przesyłając konsumentowi niezamówione kosmetyki, przedsiębiorca dołączył pisemną informację, że jeśli konsument nie odeśle kosmetyków w terminie siedmiu dni, uznaje się, że zawarto umowę sprzedaży i konsument jest zobowiązany do zapłaty ceny za otrzymane kosmetyki. Oświadczenie woli przedsiębiorcy w tym zakresie jest nieważne. Konsument nie jest zobowiązany do podjęcia żadnych działań odnośnie do przesłanych mu kosmetyków (w tym zapłaty ceny), a gdy nie zwróci otrzymanej przesyłki, nie można uznać umowy za skutecznie zawartą.

W polskim porządku prawnym, w ślad za prawem unijnym zakazane jest stosowanie przez przedsiębiorców nieuczciwych praktyk rynkowych. Wśród takich nieuczciwych praktyk rynkowych wyróżnia się m.in. agresywne praktyki rynkowe. W myśl przepisu art. 9 pkt 6 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym, uznaje się, że jedną z agresywnych praktyk rynkowych jest właśnie żądanie natychmiastowej lub odroczonej zapłaty za produkty bądź zwrotu lub przechowania produktów, które zostały dostarczone przez przedsiębiorcę, ale nie zostały zamówione przez konsumenta.

Takie postępowanie przedsiębiorcy w każdych okolicznościach traktuje się jako nieuczciwą praktykę rynkową, ponieważ prowadzi do wymuszeń w stosunku do konsumentów przez stworzenie pozoru istnienia zobowiązania i obowiązku poniesienia przez konsumenta pewnych kosztów. stosowanie tej praktyki jest bezwzględnie zakazane.

Przykład: Przedsiębiorca przesyła konsumentowi niezamówione produkty żywnościowe, żądając zapłaty ceny za te produkty lub ich zwrotu na koszt konsumenta.

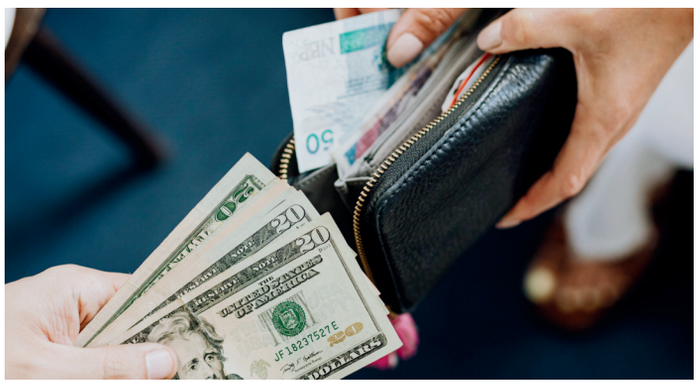
Stosowanie przez przedsiębiorcę nieuczciwej (w tym agresywnej) praktyki rynkowej stanowi naruszenie zbiorowych interesów konsumentów. Rodzi po stronie przedsiębiorcy odpowiedzialność administracyjnoprawną i może skutkować m.in. wymierzeniem kary przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

Przykład: Jeżeli przedsiębiorca jako stałą lub okresową metodę działania przyjął, że przesyła konsumentom niezamówione czasopisma i żąda od nich zapłaty za nie ceny, należy uznać, że przedsiębiorca ten stosuje praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i ponosi za to odpowiedzialność administracyjnoprawną.

Przedsiębiorca, który stosuje taką agresywną praktykę rynkową ponosi również odpowiedzialność karnoprawną za wykroczenie i podlega karze grzywny.

Przedmiotowy artykuł 5 znajduje zastosowanie do każdego świadczenia spełnionego przez przedsiębiorcę na rzecz konsumenta, niezależnie od jego przedmiotu. Oznacza to, iż taki przedmiot świadczenia może być materialny lub niematerialny. W praktyce najczęściej konsumenci jako świadczenia niezamówione otrzymują artykuły higieniczne, kosmetyki, produkty żywnościowe, czasopisma, ale taka sytuacja dotyczy też niezamówionego dostarczania wody, gazu, energii elektrycznej, dostarczania centralnego ogrzewania lub dostarczania treści cyfrowych, lub niezamówionego świadczenia innych usług.

Niezamówione świadczenia mogą zostać przekazane konsumentowi poprzez przesłanie ich na adres pocztowy konsumenta, wręczenie rzeczy konsumentowi na ulicy, zostawienie rzeczy na terenie nieruchomości konsumenta czy też dostarczenie konsumentowi energii elektrycznej lub innych mediów, a także poprzez dostarczenie treści cyfrowych (np. filmu, programu komputerowego, pliku tekstowego) na adres poczty elektronicznej konsumenta. Jako świadczenie niezamówione należy także traktować niezamówione świadczenia usług finansowych na rzecz konsumenta, o ile umowa między stronami miałaby zostać zawarta na odległość.

Przykład: Przedsiębiorca (instytucja pożyczkowa) kontaktuje się z konsumentem przez Internet w sprawie udzielenia mu pożyczki. Mimo że umowy nie zawarto, przedsiębiorca wypłaca mu kwotę pożyczki. Wypłata taka stanowi spełnienie świadczenia niezamówionego przez konsumenta.

Świadczeniem niezamówionym będzie każde świadczenie, w sytuacji w której konsument nie złożył uprzednio oświadczenia woli w sprawie zawarcia umowy z przedsiębiorcą, a otrzymuje od niego pewne świadczenie i przedsiębiorca żąda od konsumenta zapłaty ceny (wynagrodzenia), zwrotu lub przechowywania otrzymanych produktów, czyli stosuje zakazaną, agresywną praktykę rynkową.

Przykład: Przedsiębiorca składa konsumentowi pisemną ofertę zawarcia umowy sprzedaży książek. Wraz z ofertą przesyła konsumentowi książki stanowiące przedmiot sprzedaży i żądanie zapłaty ceny. Przesyłka książek stanowi niezamówione świadczenie.

Zdarza się, iż występują sytuacje, w których przedsiębiorca fałszywie sugeruje, że zawarto umowę z konsumentem lub po jego stronie powstało zobowiązanie do poniesienia pewnych kosztów.

Przykład: Przedsiębiorca przesyła konsumentowi niezamówiony komplet sztućców z dokumentem zatytułowanym „Umowa sprzedaży" oraz pisemną informację, że odbiór przesyłki uznaje się za zawarcie umowy.

Niektórzy przedsiębiorcy dopuszczają się też przesyłania konsumentowi produktów gratisowych z sugestią, że po stronie konsumenta powstają jakieś zobowiązania co do kosztów dotyczących dostarczenia kolejnych partii tych produktów.

Przykład: Przedsiębiorca przesyła konsumentowi bezpłatne opakowanie suplementów diety. W dołączonej ulotce przedsiębiorca informuje, że będzie przesyłał konsumentowi odpłatnie kolejne opakowania suplementów, chyba że konsument zrezygnuje z przesłania kolejnych partii. Działanie przedsiębiorcy tworzy zatem fałszywą sugestię, że dochodzi do zawarcia umowy w sprawie cyklicznych dostaw suplementów, chyba że konsument się temu sprzeciwi.

W takiej sytuacji należy pozostawić taki towar i nie odsyłać żadnej odpowiedzi przedsiębiorcy. W sytuacji gdy konsument ma wątpliwości co do czynności jakie powinien przedsięwziąć najlepiej jest skierować się do punktu nieodpłatnej pomocy prawnej lub do biura rzecznika praw konsumentów.

Świadczenie niezamówione możemy także otrzymać, gdy jako konsument zwracamy się do przedsiębiorcy o udzielenie informacji czy przesłanie danej oferty, a w odpowiedzi otrzymujemy od razu świadczenie od przedsiębiorcy .

Przykład: Drogą elektroniczną konsument zwrócił się do przedsiębiorcy z zapytaniem, czy przedsiębiorca ma na składzie określoną rzecz i ile ona kosztuje. W odpowiedzi na to zapytanie przedsiębiorca przesłał konsumentowi rzecz, o którą pytał konsument, wraz z rachunkiem. Spełnił w ten sposób niezamówione świadczenie na rzecz konsumenta.

Kolejnym podobnym przykładem spełnienia świadczenia niezamówionego może być sytuacja, w której konsument zamówił dany towar, a dodatkowo otrzymał od przedsiębiorcy towar, którego nie zamawiał a za który musi zapłacić.

Świadczeniem niezamówionym jest również świadczenie, które konsument otrzymał w wyniku omyłki przedsiębiorcy.

Przykład: Przez pomyłkę przedsiębiorca wysłał rzecz do innego konsumenta niż ten, który złożył zamówienie. Jeżeli następnie przedsiębiorca żąda od odbiorcy zapłaty ceny za otrzymaną rzecz, mamy do czynienia z agresywną praktyką rynkową. Należy uznać, że spełnienie świadczenia nastąpiło na ryzyko przedsiębiorcy i nie rodzi żadnych zobowiązań po stronie konsumenta .

Warto w tym miejscu podkreślić, iż w sytuacji gdy przesłanki, o których mowa w art. 9 pkt 6 u.p.n.p.r., nie są spełnione, to art. 5 ust. 1 u.p.k. nie ma zastosowania. Konsument zobowiązany jest wtedy do zwrotu otrzymanych przedmiotów na podstawie przepisów o nienależnym świadczeniu.

Przykład: W wyniku pomyłki przedsiębiorcy wysłano rzecz na inny adres niż adres konsumenta, który złożył zamówienie, albo zamówioną rzecz omyłkowo wysłano powtórnie. Odbiorca, który przyjął przesyłkę, uzyskał nienależne świadczenie i powinien je zwrócić przedsiębiorcy.

Ogólnie rzecz ujmując, art. 5 u.p.k. nie znajduje zastosowania w sytuacji, w której konsument wystąpił z inicjatywą uzyskania świadczenia od przedsiębiorcy i może się tego świadczenia spodziewać.

Przykład: W drodze e-mailowej konsument prosi przedsiębiorcę o przesłanie próbek tkanin. Gdy otrzymuje takie próbki, nie można mówić o świadczeniu niezamówionym.

Artykuł 5 ustawy prawa konsumenta jest źródłem ogólnej reguły interpretacyjnej, zgodnie z którą spełnienie świadczenia niezamówionego nie może być poczytywane za zawarcie umowy między przedsiębiorcą a konsumentem. Okoliczność ta nie może być traktowana jako dowód zawarcia umowy w sposób dorozumiany. Aby uznać, że doszło do zawarcia umowy, muszą wystąpić dodatkowe okoliczności, które świadczą o woli konsumenta co do związania się umową z przedsiębiorcą. Jeżeli konsument nie udziela odpowiedzi na niezamówione świadczenie ani nie podejmuje żadnych działań dotyczących tego świadczenia, zachowanie konsumenta nie powinno być interpretowane jako zgoda (oświadczenie woli) na zawarcie umowy .Pozostaje to spójne z generalną regułą prawa cywilnego, w myśl której milczenie nie stanowi zgody.

Przykład: Konsument otrzymał od przedsiębiorcy przesyłkę z niezamówioną odzieżą. Nie odpowiada na monity przedsiębiorcy dotyczące zwrotu odzieży lub zapłaty ceny. Nie można przyjąć, że doszło do zawarcia umowy między konsumentem a przedsiębiorcą.

W związku z powyższym należy uznać, że reguła określona w art. 5 ust. 2 u.p.k. znajduje zastosowanie w każdym przypadku, gdy konsument otrzymuje niezamówione świadczenie – niezależnie od tego, czy zachowanie się przedsiębiorcy stanowi agresywną praktykę rynkową, o której mowa w art. 9 pkt 6 u.p.n.p.r. Należy także podkreślić, iż odebranie przez konsumenta niezamówionego świadczenia i podjęcie działań zmierzających do zapoznania się z nim nie może być uznawane za wyrażenie zgody na zawarcie umowy. Również skorzystanie z niezamówionego świadczenia przez konsumenta nie powinno być traktowane jako zgoda konsumenta na zawarcie umowy.

Przykład: Konsument odebrał przesyłkę z niezamówionym kalendarzem, rozpakował przesyłkę i obejrzał kalendarz. Działania te nie doprowadziły do zawarcia umowy z przedsiębiorcą.
Przykład: Konsument odebrał niezamówioną przesyłkę z filmem na płycie DVD, a następnie obejrzał ten film. Nie doszło do zawarcia umowy z przedsiębiorcą, który wysłał konsumentowi tę płytę.

Zasadniczym celem art. 5 ust. 1 jest ochrona konsumenta przed powstaniem kosztów (pieniężnych i niepieniężnych) związanych z otrzymaniem niezamówionego świadczenia, gdy przedsiębiorca stosuje agresywną praktykę rynkową. Należy podkreślić, iż otrzymawszy świadczenie niezamówione, konsument nie jest zobowiązany do zawarcia umowy z przedsiębiorcą, a przedsiębiorca nie może domagać się od konsumenta wyrażenia zgody na zawarcie umowy. Konsument nie ma obowiązku podejmowania żadnych działań zmierzających do odebrania świadczenia niezamówionego.

Przykład: Kurier zgłasza się do konsumenta z przesyłką zawierającą niezamówioną rzecz. Konsument może – bez żadnych konsekwencji prawnych – odmówić przyjęcia przesyłki. W szczególności może odmówić podpisania pokwitowania odbioru.

Konsument nie musi także przechowywać przedmiotów, które składają się na niezamówione świadczenie. Otrzymawszy przesyłkę obejmującą niezamówione rzeczy, konsument może wyrzucić te rzeczy do kosza. Przedsiębiorca nie może domagać się od konsumenta, aby ten odesłał mu przedmioty otrzymane w ramach niezamówionego świadczenia lub pokrył koszty związane z przesyłką zwrotną. Takie żądanie stanowiłoby zakazaną, agresywną praktykę rynkową.

Przedsiębiorca ponosi w pełnym zakresie ryzyko związane ze spełnieniem niezamówionego świadczenia na rzecz konsumenta i tym samym obciążają go wszelkie negatywne konsekwencje w związku ze spełnieniem świadczenia niezamówionego. Przedsiębiorca w całości ponosi ryzyko, że przedmiot niezamówionego świadczenia zostanie zniszczony lub zagubiony w transporcie do konsumenta lub po dostarczeniu konsumentowi. Przedsiębiorca ponosi negatywne konsekwencje związane z pogorszeniem się stanu przedmiotów składających się na niezamówione świadczenie (w tym straty w wyniku ewentualnych ubytków).

Przykład: Przedsiębiorca wysłał konsumentowi niezamówione książki. Konsument nie wyraził zgody na zawarcie umowy z przedsiębiorcą. Przedsiębiorca osobiście odebrał książki od konsumenta. Książki okazały się zabrudzone w wyniku niestarannego przechowywania. Przedsiębiorca nie może zgłaszać żadnych roszczeń wobec konsumenta w związku z pogorszeniem się stanu książek.

Czy przesyłkę niezamówioną możemy zatrzymać, czy musimy ją zwrócić?

Nie ma przepisu, który mógłby zmusić odbiorcę do zwrotu. Przesyłki tego typu są w większości nierejestrowane, więc wysyłający nie ma dowodu, czy taka przesyłka została doręczona czy też nie. Przeważnie są to przedmioty o drobnej wartości (rajstopy, maszynki jednorazowe, gazety, kosmetyk). Przedsiębiorca podejmuje działania na własne ryzyko i nie może żądać opłaty za ich wykonanie.

Ustawa prawa konsumenta
Art. 5. [Spełnienie świadczenia niezamówionego przez konsumenta]
1. **Spełnienie świadczenia niezamówionego** przez konsumenta, o którym mowa w art. 9 pkt 6 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Dz. U. z 2023 r. poz. 845), **następuje na ryzyko przedsiębiorcy i nie nakłada na konsumenta żadnych zobowiązań.**
2. Brak odpowiedzi konsumenta na niezamówione świadczenie nie stanowi zgody na zawarcie umowy.

Hipoteka odwrócona dla Seniorów: Co to jest i jak działa?

Justyna Łataś-Dęga
Radca prawny

Hipoteka odwrócona jest stosunkowo nowym instrumentem finansowym, który zyskuje na popularności w Polsce, szczególnie wśród seniorów. Dzięki niej osoby starsze mogą uzyskać dodatkowe środki na życie, nie musząc sprzedawać swojego domu ani opuszczać go. Poniżej wskazuję, czym jest hipoteka odwrócona, jak działa, oraz jakie przepisy prawne regulują ten mechanizm, w tym kluczową Ustawę o odwróconym kredycie hipotecznym (tj. z dnia 11 stycznia 2023 r. (Dz.U. z 2023 r. poz. 152)

Czym jest hipoteka odwrócona?

Hipoteka odwrócona to rodzaj kredytu, w którym właściciel nieruchomości, najczęściej senior, otrzymuje środki pieniężne od banku lub innej instytucji finansowej, zabezpieczone hipoteką na jego nieruchomości. Zastosowanie hipoteki odwróconej będzie miało miejsce również u osób posiadających spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu lub prawo użytkowania wieczystego.

W przeciwieństwie do tradycyjnego kredytu hipotecznego, w przypadku hipoteki odwróconej, kredytobiorca nie spłaca rat kredytu w trakcie jego trwania. Spłata następuje dopiero po śmierci kredytobiorcy lub po sprzedaży nieruchomości, a środki pochodzące ze sprzedaży nieruchomości są przeznaczane na spłatę zobowiązań wobec banku.

Jak działa hipoteka odwrócona?

1. **Zawarcie umowy:** Senior zawiera umowę z bankiem lub instytucją finansową, która oferuje usługę hipoteki odwróconej. W umowie określa się wartość nieruchomości, wysokość kredytu oraz warunki jego spłaty.
2. **Wypłata środków:** Kredytobiorca może otrzymywać środki w formie jednorazowej wypłaty, regularnych miesięcznych wypłat lub w innej uzgodnionej formie.
3. **Brak rat kredytowych:** W trakcie trwania umowy kredytobiorca nie spłaca rat kredytowych. Może swobodnie korzystać z nieruchomości, jak wcześniej.
4. **Spłata kredytu:** Po śmierci kredytobiorcy, jego spadkobiercy mają możliwość spłaty kredytu i zachowania nieruchomości lub sprzedaży nieruchomości i przeznaczenia środków ze sprzedaży na spłatę zobowiązań wobec banku. Jeśli wartość nieruchomości przewyższa wysokość kredytu, pozostałe środki trafiają do spadkobierców.

Podstawy prawne

Podstawą prawną regulującą odwrócony kredyt hipoteczny w Polsce jest Ustawa z dnia 23 października 2014 r. o odwróconym kredycie hipotecznym.

Najważniejsze przepisy tej ustawy obejmują:

1. **Definicja i cel kredytu:** Ustawa definiuje odwrócony kredyt hipoteczny i określa jego cel, którym jest zapewnienie dodatkowych środków finansowych dla właścicieli nieruchomości, przede wszystkim seniorów.
2. **Zasady zawierania umowy:** Ustawa precyzuje, jakie informacje muszą być zawarte w umowie o odwrócony kredyt hipoteczny, w tym: wysokość kredytu, sposób i terminy wypłaty środków, warunki spłaty kredytu oraz prawa i obowiązki obu stron.
3. **Ochrona kredytobiorcy:** Ustawa zapewnia kredytobiorcom ochronę, m.in. poprzez obowiązek udzielania pełnych informacji przez bank oraz prawo do odstąpienia od umowy w ciągu 30 dni od jej zawarcia bez podawania przyczyny.
4. **Spłata kredytu:** Ustawa reguluje zasady spłaty kredytu po śmierci kredytobiorcy, w tym możliwość przejęcia nieruchomości przez spadkobierców oraz ich prawo do spłaty kredytu.

Zalety hipoteki odwróconej

1. **Dodatkowe źródło dochodu:** Seniorzy mogą uzyskać dodatkowe środki na życie, co może znacząco poprawić ich komfort i bezpieczeństwo finansowe.
2. **Brak rat kredytowych:** Kredytobiorcy nie muszą spłacać kredytu w trakcie trwania umowy, co eliminuje obciążenie finansowe związane z comiesięcznymi ratami.
3. **Zachowanie prawa do nieruchomości**: Seniorzy mogą nadal mieszkać w swojej nieruchomości i korzystać z niej, jak wcześniej.
4. **Elastyczność wypłat:** Kredytobiorcy mają możliwość wyboru formy wypłat środków – jednorazowej, regularnej lub mieszanej.

Wady hipoteki odwróconej

1. **Zmniejszenie wartości spadku:** Środki ze sprzedaży nieruchomości po śmierci kredytobiorcy są przeznaczane na spłatę kredytu, co zmniejsza wartość spadku dla spadkobierców.
2. **Koszty kredytu:** Odwrócony kredyt hipoteczny może wiązać się z wysokimi kosztami, takimi jak odsetki, prowizje i opłaty, które kumulują się przez czas trwania umowy.
3. **Ryzyko niewłaściwego zarządzania środkami:** Otrzymane środki finansowe mogą być niewłaściwie zarządzane, co może prowadzić do ich szybkiego wyczerpania.
4. **Ograniczona dostępność:** Hipoteka odwrócona nie jest dostępna we wszystkich bankach i instytucjach finansowych, co może ograniczać wybór dla seniorów.

Podsumowanie

Hipoteka odwrócona to narzędzie finansowe, które może znacząco poprawić sytuację materialną seniorów, umożliwiając im dostęp do dodatkowych środków bez konieczności sprzedaży i opuszczenia swojej nieruchomości. Choć ma wiele zalet, takich jak brak rat kredytowych i elastyczność wypłat, wiąże się również z pewnymi wadami, w tym zmniejszeniem wartości spadku i kosztami kredytu. Kluczowa Ustawa o odwróconym kredycie hipotecznym zapewnia ramy prawne, które chronią interesy kredytobiorców, jednak zachęcam aby każda decyzja o skorzystaniu z tego instrumentu była dokładnie przemyślana i skonsultowana z doradcą finansowym, prawnym, adwokatem lub radcą prawnym.

Idziemy do lasu – kiedy zbieranie i sprzedaż jagód, jeżyn lub grzybów jest dozwolone?

Dorota Ulikowska
Radca prawny

Wyprawa do lasu to wielka przyjemność. W lesie jest tyle do oglądania i słuchania. Latem rozpoczyna się sezon na jagody leśne czy poziomki, a jesienią grzybobranie może być wspaniałym sposobem na spędzenie czasu na świeżym powietrzu i zbliżenie się do natury. Przed wyruszeniem do lasu każdy powinien upewnić się, czy zna przepisy dotyczące zbierania owoców lub grzybów w danym miejscu. Unikanie niedozwolonych miejsc oraz zbieranie tylko tych leśnych darów, które nie są pod ochroną sprawi, że pobyt w lesie będzie bezproblemowy i przyjemny. Ochrona przyrody jest naszym obowiązkiem.

Zbieranie na swoje potrzeby

Zbieranie jagód oraz grzybów, czy innych darów runa leśnego w polskich lasach jest zupełnie legalne. Gdy jest to zbieranie na własny użytek, wówczas nie łączy się z dodatkowymi opłatami. To przyjemne hobby i całkowicie darmowe. Okazjonalni zbieracze, którzy później sprzedają grzyby, jagody czy poziomki przy drogach, nie podlegają pod kategorię zbierania przemysłowego i zbierać mogą bezpłatnie. Inaczej jest, jeśli działają w dużych zorganizowanych grupach.

Zbieranie grzybów w Lasach Państwowych jest dozwolone i bezpłatne.
Wyjątkiem jest zbieranie przemysłowe.

Przydrożna sprzedaż na zarobek

Dochody z przydrożnej sprzedaży dziko rosnących leśnych jagód czy grzybów, itp. są zwolnione z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) oraz z podatku od towarów i usług (VAT) pod warunkiem, że zbiór jest dokonywany osobiście albo z udziałem członków najbliższej rodziny.

W tej sytuacji nie ma konieczności dokumentowania takiej sprzedaży paragonem czy fakturą.

Legalny jest mały przydrożny handel bez wydawania paragonu.

Powyższa sprzedaż powinna odbywać się bezpośrednio konsumentom, czyli bez udziału hurtowni lub pośredników. Jeżeli w roku podatkowym przekroczono limit kwoty obrotu w wysokości 20 tys. zł dla osób fizycznych, powstaje wymóg ewidencjonowania takiej sprzedaży na kasie fiskalnej.

Leśnych zbieraczy obowiązują pewne zasady

Choć samo zbieranie grzybów, jagód czy poziomek w państwowych lasach jest całkowicie bezpłatne i w pełni legalne, to zdarza się, że przy tej okazji naruszane są zasady korzystania z lasów. Należy też pamiętać o kilku ważnych zasadach, żeby nie dostać mandatu oraz trzymać się określonych przepisów, bo za ich złamanie grozi wysoka kara.

NA JAGODY

Przede wszystkim należy pamiętać, aby nigdy nie zbierać jagód, jeżyn, czy poziomek używając do tego celu różnych przyrządów, takich jak zbieraczki czy grzebienie. Wynika to z faktu, że za ich pomocą można łatwo uszkodzić rośliny. Ich niszczenie jest niedopuszczalne, ponieważ może poskutkować ich zanikaniem, w efekcie czego zbiór w następnych latach może okazać się niemożliwy. Zrywając owoce trzeba uważać, by nie zrywać jednocześnie liści znajdujących się na roślinie.

Za wykorzystywanie sprzętu do zbierania jagód (takiego jak zbieraczki czy grzebienie), **który może uszkodzić rośliny, grozi mandat w wysokości od 250 do 500 zł.**

Ukarani mogą zostać również zbieracze, którzy zbierają owoce w niedozwolonych miejscach: w parkach narodowych czy rezerwatach. Podobne przepisy obowiązują w miejscach bytowania zwierząt, dla których jagody stanowią źródło pożywienia. Za zbieranie jagód w niedozwolonych miejscach grozi mandat do 250 zł.

Nie spożywaj jagód prosto z krzaka – to niebezpieczne dla zdrowia!
Tego typu działanie stwarza ryzyko zarażenia się tasiemcem bąblowcowym, czyli tak zwaną bąblowicą. Pasożyty tego gatunku osadzają się m.in. w wątrobie tworząc torbiele. Ich pozbycie się nierzadko wymaga interwencji chirurgicznej.

GRZYBIARZE

W Polsce istnieje kilka miejsc, w których obowiązuje **zakaz zbierania grzybów**. Należą do nich:

- obszary chronione, do których należą rezerwaty i parki narodowe,
- drzewostany nasienne i powierzchnie doświadczalne,
- uprawy do 4 metrów wysokości,
- ostoje zwierzyny,
- tereny zarezerwowane dla wojska.

Ponadto, na terenie kraju może zostać wprowadzony okresowy zakaz wstępu do lasu, który stanowi własność Skarbu Państwa. W takich miejscach również nie powinniśmy zbierać grzybów.

Grzybiarz może zostać ukarany, kiedy będzie zbierał w miejscach niedozwolonych, np. w parkach, rezerwatach przyrody. W tym przypadku grzywna może wynieść 1000 zł. Jeśli sprawa trafi do sądu, koszty mogą sięgnąć 5 tys. zł.

Ważne jest, co i jak się zbiera. Na stronie Ministerstwa Zdrowia znajduje się lista 47 gatunków grzybów jadalnych dopuszczonych do obrotu lub produkcji przetworów grzybowych. Trzeba jednak uważać na gatunki chronione. Co istotne, wśród nich znajdują się też niektóre borowiki oraz maślaki.

Chociaż zbieranie grzybów w wielu miejscach jest dozwolone i nie rosną tam chronione gatunki, ważne jest, żeby pamiętać o odpowiedniej technice zbierania. Niewłaściwe postępowanie podczas grzybobrania może bowiem skutkować konsekwencjami finansowymi, ponieważ jest to traktowane jako wykroczenie.

Osoba, która w lesie niszczy ściółkę, grzyby lub grzybnię, może zostać ukarana grzywną lub karą nagany (art. 163 Kodeksu wykroczeń). **Grzywna za takie wykroczenie może wynieść do 5 tys. zł.**

Mały handel darami z lasu

Przydrożnych sprzedawców też obejmują przepisy prawa:

1. Za handel poza miejscami do tego wyznaczonymi grozić może mandat do 500 zł.
2. W przypadku grzybów potrzeba dodatkowego certyfikatu. Bez atestu z SANEPID-u nie wolno bowiem handlować ani świeżymi, ani suszonymi grzybami.

Niestety powyższe zasady rzadko są egzekwowane.

Każdy, kto zbiera w celach zarobkowych runo leśne, ma obowiązek przed sprzedaniem grzybów pokazać je grzyboznawcy lub klasyfikatorowi w SANEPID-zie i uzyskać stosowny **certyfikat**. **Jest on wydawany za darmo, ale prawie nikt się po niego nie zgłasza.**

CIEKAWOSTKA
Z raportu pisma "Forest Policy and Economics" wynika, że "dary lasu" zbierane przez polskie rodziny warte są ok. 4,9 mld zł rocznie. W 2022 r. przeciętne polskie gospodarstwo z lasów pozyskało 26-30 kg rocznie. Analitycy wskazują, że 7-9% polskich gospodarstw zarabia na sprzedaży tych zbiorów.

Sprzedaż grzybów i jagód bez pozwolenia

Zebrane w lesie grzyby i jagody mogą być przeznaczone jedynie na użytek własny. Natomiast osoby, które zbierają nie dla siebie, ale na sprzedaż na targowisku, przy drodze, w skupie czy w innym miejscu, muszą pamiętać, że nie mogą tego zrobić bez odpowiedniego pozwolenia.

Państwowa Inspekcja Sanitarna wskazuje, że sprzedaż bezpośrednia produktów pochodzenia roślinnego, w tym runa leśnego, grzybów i jagód, do punktów skupu, zakładów przetwórczych czy odbiorcom indywidualnym, musi zostać poprzedzona złożeniem wniosku o wpis do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej (art. 61 i 63 ust. 2 i 3 ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia).

Jeśli osoba sprzedająca jagody i grzyby nie posiada wpisu do rejestru, wówczas Państwowa Inspekcja Sanitarna może nałożyć na nią karę wynoszącą do 5000 złotych. Minimalna jej wysokość wynosi 1000 złotych (art. 103 ust.2 pkt 2 ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia).

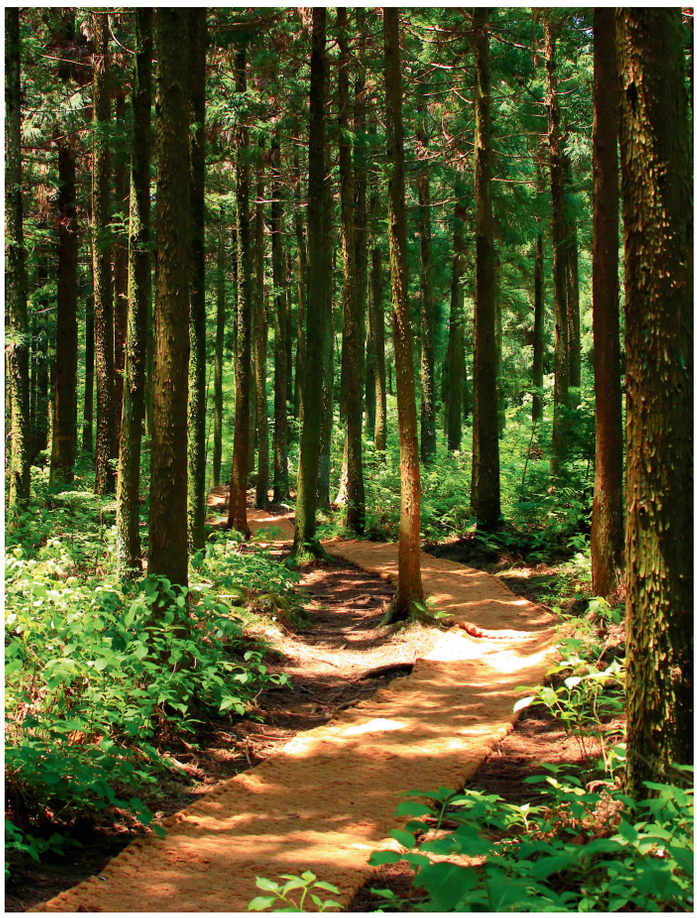
Ogólne zasady korzystania z lasu

Odwiedzających lasy, bez względu na to czy są to grzybiarze, czy spacerowicze, obowiązują ogólne zasady korzystania z lasów:

1. **Naruszenie ściółki leśnej, niszczenie runa leśnego podlega karze 250 do 500zł**, choć czasem kończy się tylko upomnieniem. Dotyczy to również zrywania szyszek, zbierania wrzosu, mchu, ściółki, gałęzi, chrustu, kory, trawy czy ziół.
2. **Nieuprawniony wjazd do lasu i parkowanie** w niedozwolonych miejscach. Straż Leśna interweniuje w momencie ewidentnych przewin, ignorowania znaków, niestosowania się do zakazów wstępu do lasu w czasie ogłaszanych zagrożeń, np. pożarowych.
3. **Do lasu nie wolno wjeżdżać samochodem.** Poruszać się nim można tylko po drogach publicznych, można też korzystać z ok. 4 tys. przygotowanych przez Lasy Państwowe parkingów. Drogi leśne można użytkować jedynie wtedy, gdy są odpowiednio oznaczone. Złamanie tych zasad może skutkować karą od 20 do 500 zł.
4. **Kary mogą wzrosnąć, jeśli przy okazji złamania zakazu wjazdu do lasu samochodem naruszona zostanie również ustawa o ochronie przyrody** (w przypadku rezerwatu przyrody). Wówczas grzywna sięga już 1000 zł.

Podstawa prawna:

- *Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 1336 ze zm.)*
- *Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 2119)*
- *Ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (t.j. Dz.U. 2023 poz. 1448)*
- *Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 maja 2011 r. w sprawie grzybów dopuszczonych do obrotu lub produkcji przetworów grzybowych, środków spożywczych zawierających grzyby oraz uprawnień klasyfikatora grzybów i grzyboznawcy (t.j. Dz.U. 2023 r. poz. 2237)*
- *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz.U. 2014 poz. 1408)*

Ochrona przedemerytalna

Magdalena Piech
Radca prawny

Ochrona przedemerytalna to inaczej ochrona prawna, która została unormowana w ustawie Kodeks Pracy i ma na celu zapobieganie nieuzasadnionemu rozwiązaniu umowy o pracę z pracownikami zbliżającymi się do wieku emerytalnego. Przedmiotowy okres zaczyna obowiązywać na 4 lata przed osiągnięciem wieku uprawniającego do emerytury, zgodnie z ustawą o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W tym czasie pracodawca musi wykazać szczególną ostrożność przy podejmowaniu decyzji dotyczących zatrudnienia, ponieważ prawo nakłada ograniczenia na możliwość wypowiedzenia umowy o pracę pracownikowi.

Pracownik, który jest już objęty ochroną przedemerytalną zyskuje nie tylko ochronę przed nieuzasadnionym rozwiązaniem umowy o pracę, ale również przed niekorzystnymi zmianami warunków zatrudnienia i wynagradzania. Powyższe oznacza, że w okresie ochronnym pracodawca nie może, bez uzasadnionych przyczyn, zmniejszyć wymiaru etatu pracownika, obniżyć jego wynagrodzenia czy pozbawić go dodatków funkcyjnych. Taka ochrona ma na celu zapewnienie pracownikom stabilności ekonomicznej i zawodowej w ważnym momencie ich kariery.

W tym miejscu należy jednak wskazać, iż istnieją wyjątki od tej zasady, które pozwalają na dostosowanie warunków zatrudnienia do aktualnej sytuacji w firmie. W sytuacji gdy, u danego pracodawcy zostaną wprowadzone nowe zasady wynagradzania dotyczące wszystkich pracowników lub całej grupy zawodowej, do której należy pracownik objęty ochroną przedemerytalną, pracodawca ma prawo dostosować warunki zatrudnienia również tych pracowników. Jest to dozwolone, o ile zmiany te są wprowadzane równo dla wszystkich pracowników i nie są motywowane chęcią obejścia ochrony przedemerytalnej.

Zatem ochrona przedemerytalna jest jednym z mechanizmów prawa pracy, mającym na celu ochronę pracowników w określonym przez prawo czasie przed osiągnięciem wieku emerytalnego.

Warto zaznaczyć, iż z 4-letniej ochrony przed emeryturą mogą skorzystać jedynie osoby zatrudnione na czas nieokreślony na podstawie umowy o pracę. Nie dotyczy ona pracujących na podstawie umowy zlecenia lub umowy o dzieło. W przypadku, gdy jeden pracownik jest zatrudniony u kilku pracodawców na podstawie umowy o pracę, u każdego z nich ma zagwarantowany okres ochrony przedemerytalnej.

W przypadku ochrony przed zwolnieniem na 4 lata przed osiągnięciem wieku emerytalnego znaczenie ma również okres zatrudnienia. Jeśli pracownik zbliża się do osiągnięcia wieku emerytalnego, ale do tego czasu nie będzie miał przepracowanych 20 lat (w przypadku kobiet) lub 25 lat (w przypadku mężczyzn), mimo tego, że za 4 lata będzie w wieku emerytalnym, nie może skorzystać z ochrony przedemerytalnej. To regulacja skierowana do osób, które osiągnęły staż pracy uprawniający do uzyskania emerytury i za nie więcej niż 4 lata będą w wieku emerytalnym.

Należy także wspomnieć o sytuacji pracownika, który nabył prawo do emerytury ale jednocześnie prawo to zostało zawieszone, bo pracownik kontynuuje pracę. W takiej sytuacji, zgodnie z przyjętym orzecznictwem (wyrok z 16.02.2017 r., II PK 375/15,) Sąd Najwyższy przyjął, że nabycie i jednoczesne zawieszenie prawa do emerytury przysługującej pracownikowi kontynuującemu stosunek pracy powoduje ustanie ochrony przedemerytalnej przewidzianej w art. 39 kodeksu pracy. Słusznie uzasadnił to brakiem potrzeby szczególnej ochrony takiego pracownika, gdyż w razie zwolnienia z pracy nie musi on poszukiwać nowego zatrudnienia i może realizować swoje prawo do emerytury.

Istotne jest aby wskazać, iż w systemie emerytalnym wyróżniane są: tzw. normalny wiek emerytalny, w której to kategorii mieści się powszechny wiek emerytalny oraz obniżony wiek emerytalny dotyczący szczególnych grup pracowników (np. górników), a także tzw. wcześniejszy wiek emerytalny, który wyróżnia się w związku z sytuacją, w której ubezpieczonemu przysługuje uprawnienie do przejścia na emeryturę pomimo nieosiągnięcia normalnego wieku emerytalnego ze względu na spełnienie innych przesłanek (np. odpowiednia długość okresu składkowego i nieskładkowego – odpowiedni staż ubezpieczeniowy) . Zakaz, o którym mowa w art. 39 kodeksu pracy obejmuje 4 lata wstecz, licząc od osiągnięcia normalnego wieku emerytalnego (a więc powszechnego i obniżonego wieku emerytalnego), nie dotyczy zaś sytuacji, w której pracownik przechodzi na emeryturę w tzw. wcześniejszym wieku emerytalnym. Powszechny wiek emerytalny wynosi 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn.

Ochrona prawna wynikająca z przepisu art. 39 kodeksu pracy dotyczy tylko wypowiedzenia, a nie rozwiązania umowy o pracę. Jeżeli zatem wypowiedzenie było złożone przed 4 laty do osiągnięcia wieku emerytalnego, to mimo iż skutek nastąpi już w tym 4-letnim okresie, wypowiedzenie nie narusza art. 39.

Przepis art. 39 kodeksu pracy nie ma natomiast zastosowania w razie ogłoszenia upadłości, otwarcia postępowania sanacyjnego lub likwidacji pracodawcy, a także w sytuacji gdy pracownik otrzyma zwolnienie dyscyplinarne (z wyraźnej, karygodnej winy pracownika, np. za działanie na szkodę firmy pracodawcy) lub zostanie zwolniony w trakcie zwolnień grupowych (z przyczyn leżących po stronie pracodawcy, np. niewypłacalności firmy; w trakcie których zwalniane jest przynajmniej 10 na 100 pracowników) oraz w sytuacji gdy pracownik ma prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Zastrzeganie numeru PESEL a realizacja usług finansowych

Maria Tyszkiewicz
Radca prawny

Nieuprawnione użycie cudzego PESEL-u może spowodować u jego właściciela straty finansowe (przede wszystkim związane z wyłudzeniami kredytów) oraz problemy natury prawnej.

Jedyne czego dziś potrzebujemy do uzyskania kredytu to:

- PESEL oraz numer dowodu osobistego,
- podstawowe dane kontaktowe,
- dane dotyczące kredytu – wysokość, okres spłaty,
- informację o dochodach – zwykle trzeba podać ich źródło i wysokość,
- stan cywilny,
- informacje o liczbie osób w gospodarstwie domowym,
- dane dotyczące innych wydatków.

Mając na uwadze jak łatwo jest w dzisiejszych czasach uzyskać pożyczkę dane osobowe powinny stanowić szczególną wartość w społeczeństwie informacyjnym i wymagają zapewnienia ochrony prawnej. Pozyskanie danych osobowych nie zawsze musi wynikać z działania bezprawnego, niektóre dane na temat jednostki można ustalić w oparciu o informacje zawarte w publicznych zbiorach danych.

Z tego względu powszechnie oceniana pozytywnie jawność rejestrów publicznych może w pewnych przypadkach stanowić niebezpieczeństwo dla jednostki, gdyż numer PESEL części osób jest dostępny w Centralnym Rejestrze Beneficjentów Rzeczywistych, Krajowym Rejestrze Sądowym, czy też w Elektronicznych Księgach Wieczystych.

Numer PESEL to jedenastocyfrowy symbol numeryczny, który umożliwia identyfikację osoby, która go posiada. Numer PESEL zawiera datę urodzenia, numer porządkowy, oznaczenie płci oraz liczbę kontrolną. Podstawy prawne dotyczące prowadzenia systemu PESEL zawarte są przede wszystkim w ustawie z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności (Dz.U.2024.736 t.j. dalej jako: „u.e.l.”), a także w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 4 stycznia 2012 r. w sprawie nadania lub zmiany numeru PESEL (Dz. U. z 2015 r. poz. 1984).

Mając na uwadze szeroką skalę nieuprawnionego użycia nr PESEL obywateli **utworzono usługę „Zastrzeż PESEL”, która ma pomagać w ochronie danych osobowych obywateli.** Istota zastrzeżenia numeru PESEL sprowadza się do tego, że w razie dokonania odpowiedniego wpisu do rejestru numeru PESEL niedopuszczalne będzie zawarcie umowy o świadczenie danej usługi finansowej na rzecz osoby, której numer PESEL został zastrzeżony.

Instytucja zastrzeżenia numeru PESEL została zamieszona w strukturze ustawy z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności w rozdziale 3a pt. „Rejestr zastrzeżeń numerów PESEL, zasady i tryb udostępniania danych z rejestru zastrzeżeń numerów PESEL oraz zasady i tryb zastrzegania i cofania zastrzeżenia numeru PESEL”. W dniu 7 listopada 2023 r. wydane zostało rozporządzenie Ministra Cyfryzacji w sprawie określenia wzorów i sposobu wypełniania wniosków stosowanych przy zastrzeganiu albo cofaniu zastrzeżenia numeru PESEL (Dz.U. z 2023 r. poz. 2485).

Rejestr zastrzeżeń numerów PESEL jest rejestrem publicznym prowadzonym przez ministra właściwego do spraw informatyzacji (art. 23a i n. USTAWA z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności). Jego celem jest zapobieganie negatywnym konsekwencjom nieuprawnionego wykorzystania danych osób, które dokonały zastrzeżenia numeru PESEL. W szczególności chodzi o uniknięcie wykorzystywania takich danych w celu wyłudzenia kredytu.

Wprowadzone 17 listopada 2023 r. zastrzeganie numeru PESEL umożliwia obywatelom Polski „zamrożenie" swojego numeru identyfikacji osobistej, co zapobiega wykorzystaniu danych osobowych przez osoby nieuprawnione, szczególnie w kontekście finansowym.

Skutki prawne zastrzeżenia numeru PESEL zaczęły obowiązywać w odniesieniu do zdarzeń występujących od 1 czerwca 2024 r., gdyż to z tym dniem weszły w życie odpowiednie zmiany w ustawach szczegółowych, nakładające obowiązek weryfikacji numeru PESEL w rejestrze zastrzeżeń przy zawieraniu określonych umów, zatem zawarcie umowy kredytu, pożyczki, leasingu, rachunku bankowego bez zgody osoby zainteresowanej ingeruje w sferę praw majątkowych z uwagi na konsekwencje prawne i finansowe. Skutkiem ochronnym zawarcia umowy na rzecz osoby, której numer PESEL został zastrzeżony będzie sankcja nieważności czynności prawnej.

Rejestr, o którym mowa, prowadzi się w systemie teleinformatycznym. Zastrzeżenia numeru PESEL – co do zasady – dokonuje się na wniosek pełnoletniej osoby, której dane są gromadzone w rejestrze PESEL. Osoba taka nie musi być obywatelem polskim.

Wniosek jest nieodpłatny i można go złożyć nie tylko w organie gminy lub za pomocą certyfikowanej usługi elektronicznej (po odpowiednim uwierzytelnieniu), lecz także za pośrednictwem m.in. banku krajowego, spółdzielczej kasy oszczędnościowo - kredytowej oraz operatora wyznaczonego (Poczty Polskiej), gdy oferują oni taką usługę. W drodze wyjątku zastrzeżenia numeru PESEL dokonuje się z urzędu w przypadkach określonych w np. w razie unieważnienia dowodu osobistego po zgłoszeniu jego utraty.

Czego nie można zrobić po zastrzeżeniu PESEL?

Zgodnie z art. 105d ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe **osoba, która ma zastrzeżony numer PESEL nie będzie mogła w ciągu jednego dnia wypłacić we wszystkich placówkach danego podmiotu sumy przekraczającej trzykrotność minimalnego wynagrodzenia za pracę**, o którym mowa w ustawie z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę, a ponadto **wyrobić duplikatu karty SIM, zawrzeć umowy u notariusza dotyczącej sprzedaży nieruchomości, podpisać umowy leasingowej, zawrzeć umowy abonamentowej na usługi telefoniczne czy internetowe.**

Skutkiem zastrzeżenia PESEL ma być uniemożliwienie zaciągania np. kredytów z wykorzystaniem wykradzionych danych osobowych. Efektem takich przepisów będzie obligatoryjna weryfikacja przez banki tego, czy klient ma zastrzeżony PESEL. System teleinformatyczny obejmujący rejestr zastrzeżeń pozwala na automatyczną – bez udziału człowieka – weryfikację, czy numer PESEL wprowadzono w tym rejestrze.

Zawarcie umowy będzie co do zasady, możliwe bezpośrednio po odwołaniu zastrzeżenia PESEL. Nieco inaczej będzie wyglądać sytuacja w przypadku chęci wypłaty w oddziale banku kwoty przekraczającej trzykrotność minimalnego wynagrodzenia. Jeśli do banku zgłosi się klient, który ma zastrzeżony PESEL, bank odmówi wypłaty środków. Nawet jeśli klient od razu zdejmie zastrzeżenie PESEL, to i tak będzie ono skuteczne dopiero po 12 godzinach -po takim czasie klient będzie mógł wypłacić wnioskowaną kwotę. Jeśli zatem planujemy wypłatę większej kwoty w oddziale banku, należy pamiętać o tym, aby przed wizytą w banku odpowiednio wcześnie zdjąć zastrzeżenie PESEL.

Zastrzeżenie numeru PESEL w żaden sposób nie zablokuje możliwości rejestracji do lekarza, realizacji recepty. Nie będzie także przeszkód w podróżowaniu, łącznie z zakupem biletów lotniczych. Zastrzeżenie PESEL nie stanie też na przeszkodzie, by załatwiać sprawy urzędowe oraz zawierać umowy w pracy.

Jakich jeszcze usług finansowych może dotyczyć zastrzeżenie nr PESEL?

Najbardziej przydatnym zastosowaniem zastrzegania PESEL wydaje się zablokowanie opcji zaciągania kredytów i pożyczek. Ustawa zobowiązuje jednak banki do weryfikacji statusu numeru ewidencyjnego w wielu sytuacjach: zawarcia umowy rachunku oszczędnościowego i rozliczeniowego oszczędnościowego (konta osobistego), świadczenia usług płatniczych, zawarcia umowy pożyczki i leasingu. W każdym z tych przypadków bank powinien odmówić zawarcia umowy, jeśli po sprawdzeniu okaże się, że klient ma zastrzeżony PESEL. Ponadto obowiązek sprawdzenia numeru PESEL pod kątem ewentualnego zastrzeżenia został powiązany z zawarciem umowy leasingowej, udzieleniem limitu w karcie kredytowej, udzieleniem kredytu konsumenckiego, a także pożyczki pozabankowej.

Gdzie i jak można zastrzec swój nr PESEL?

Ustawa przewiduje głównie tryb zastrzeżenia na wniosek poprzez działanie jednostki w systemie „mObywatel" lub stawiennictwo w urzędzie gminy. Przy czym możliwość złożenia wniosku istnieje w każdej w gminie w Polsce niezależnie od miejsca zamieszkania.

Już od 7 listopada 2023 r. można było zastrzegać lub cofać zastrzeżenie PESEL, ale skutki prawne tej czynnością dotyczyły zdarzeń, które ewentualnie nastąpią od 1 czerwca 2024 r. Czynność zastrzeżenia numeru PESEL może mieć znaczenie prawne dla przyszłej sytuacji prawnej jednostki, która decydując się na ten krok dochowuje najwyższej staranności w ochronie własnych danych osobowych. Powyższa okoliczność może mieć bowiem znaczenie prawne w sporze dotyczącym np. uchylenia się od skutków prawnych umowy zawartej w wyniku nielegalnego pozyskania danych osobowych przez inny podmiot.

Co istotne kredytodawca może dokonać weryfikacji zastrzeżenia numeru PESEL samodzielnie albo za pośrednictwem instytucji utworzonej na podstawie art. 105 ust. 4 prawa bankowego, tj. Biura Informacji Kredytowej. Może również skorzystać z innych pośredników. Kredytodawcy w tym instytucje pożyczkowe, mogą nieodpłatnie dokonywać weryfikacji zastrzeżenia numeru PESEL w omawianym rejestrze za pomocą urządzeń teletransmisji danych. Muszą jednak uprzednio złożyć stosowny wniosek o dopuszczenie do systemu i uzyskać zgodę ministra właściwego do spraw informatyzacji wydaną w drodze decyzji administracyjnej. Jeżeli takiej zgody ministra nie uzyskano, konieczna jest każdorazowa weryfikacja numeru PESEL – w sposób zdalny. Nie pobiera się opłat za dokonanie takiej weryfikacji.

W aplikacji mObywatel pojawiła się nowa funkcja: zastrzeganie numeru PESEL. Tym samym czynność tę można już wykonać nie tylko z pomocą strony mobywatel.gov.pl czy stacjonarnie (np. w urzędzie gminy), ale też mobilnie.

Zastrzeżenie numeru PESEL z urzędu dokonane zostanie w przypadku unieważnienia dowodu osobistego na skutek zgłoszenia utraty dowodu osobistego w sposób określony w art. 47 ustawy z dnia 6 sierpnia 2010 r. o dowodach osobistych lub zgłoszenia podejrzenia nieuprawnionego wykorzystania danych osobowych w sposób, o którym mowa w art. 48a tej ustawy oraz w razie rejestracji w rejestrze PESEL danych dotyczących daty zgonu albo daty znalezienia zwłok, numeru aktu zgonu i oznaczenia urzędu stanu cywilnego, w którym ten akt został sporządzony.

Z kolei w celu złożenia zastrzeżenia numeru w urzędzie gminy konieczny będzie wniosek złożony w postaci papierowej i opatrzony własnoręcznym podpisem. Organ gminy bezpośrednio po złożeniu wniosku i pozytywnej weryfikacji tożsamości zarejestruje zastrzeżenie albo cofnięcie zastrzeżenia PESEL w rejestrze i wyda wnioskodawcy odpowiednie potwierdzenie dokonania tej czynności. Każda osoba fizyczna będzie mogła dokonać określonych czynności w Rejestrze Zastrzeżeń Numerów PESEL, w tym zastrzeżenia numer PESEL, cofnięcia zastrzeżenia, ustawienia automatycznego zastrzeżenia numeru PESEL, sprawdzenia historii weryfikacji numeru PESEL przez instytucje, firmy i osoby prywatne, czy też dokonania podglądu historii zmian statusu.

Usługa jest bezpłatna z możliwością realizacji przez aplikację mObywatel lub osobiście w dowolnym urzędzie gminy w Polsce.

Jak zastrzec swój PESEL w BIK?

Warto pamiętać, że zarejestrowany użytkownik portalu Biura Informacji Kredytowej może zgłosić informację, że nie zgadza się, aby na jego dane osobowe były udzielane zobowiązania kredytowe. By zastrzec dokument należy wykonać następujące kroki:

1. Zalogować się do portalu BIK.
2. Przejść do zakładki "Moje dane"
3. Wcisnąć przycisk "Zastrzeż dokument"
4. Zgłosić się na Policję w celu powiadomienia o przestępstwie (w przypadku kradzieży)
5. Złożyć wniosek we właściwym Urzędzie Gminy w celu wyrobienia nowego Dowodu Osobistego.

Od kiedy obowiązkowa weryfikacja PESEL?

Weryfikacja zastrzeżenia numeru PESEL zawarta jest w ustawie z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz.U.2023.1028 t.j.) art. 9b dodany przez art. 9 ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. (Dz.U.2023.1394) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 czerwca 2024 r. A więc, od 1 czerwca 2024 r. banki mają obowiązek weryfikować, czy numer PESEL jest zastrzeżony przy zawieraniu np. umowy kredytu lub pożyczki.

W praktyce cała operacja - zastrzeżenia i odwołania zastrzeżenia PESEL - będzie docelowo możliwa do przeprowadzenia w aplikacji mObywatel. To oznacza, że klient będzie mógł przed wizytą w banku odwołać zastrzeżenie numeru, zawrzeć umowę, a po wyjściu z placówki zastrzec numer na nowo.

Weryfikacji zastrzeżenia numeru PESEL należy dokonać przed zawarciem każdej umowy o kredyt konsumencki. Do decyzji kredytodawcy pozostaje, w którym momencie – na etapie przedkontraktowym – operacji takiej dokonać (np. przed oceną zdolności kredytowej czy po tej ocenie). Biorąc pod uwagę sankcję przewidzianą w art. 9b ust. 2 (sformułowanie: „w chwili zawarcia umowy"), zaleca się, aby sprawdzenie nastąpiło bezpośrednio przed zawarciem umowy dotyczącej udzielenia kredytu konsumenckiego.

Przepisy dotyczące zastrzegania numeru PESEL będą miały wpływ wyłącznie na nowo zawierane umowy. **Wyjątkiem będą takie zmiany w obowiązujących umowach, które prowadzą do zwiększenia zadłużenia,** na przykład aneks do umowy podwyższający kwotę kredytu. W takim przypadku również będzie wymagana weryfikacja zastrzeżenia numeru PESEL. Tym samym ewentualne dochodzenie roszczeń czy sprzedaż wierzytelności bankowych w przypadku umów zawartych przed końcem czerwca 2024 roku będzie się odbywać na dotychczasowych zasadach.

Warto wiedzieć, że jeżeli kredytodawca nie może dokonać weryfikacji ze względu na niedostępność systemu teleinformatycznego, w którym prowadzony jest rejestr zastrzeżeń numerów PESEL, powinien ponowić sprawdzenie po pewnym czasie (z zalecanym odstępem co najmniej 15 minut). Gdy system jest nadal niedostępny, w myśl art. 9b ust. 5 kredytodawca ma do wyboru dwa alternatywne rozwiązania:

1. odmówić zawarcia umowy z konsumentem do czasu przywrócenia dostępności systemu albo
2. zawrzeć umowę z zachowaniem należytej staranności przy weryfikacji tożsamości konsumenta (np. za pomocą dowodu osobistego) i udokumentować dokonanie tej weryfikacji (np. zachowując kopię dowodu osobistego).

Ciężar dowodu, że dokonano wymaganej weryfikacji zastrzeżenia numeru PESEL albo wystąpił ważny wyjątek, spoczywa na kredytodawcy.

W jakich sytuacjach kredytodawca nie musi sprawdzać czy PESEL konsumenta został zastrzeżony?

W myśl art. 9b ust. 3 u.k.k. *(Ustawa o kredycie konsumenckim)* kredytodawca jest zwolniony z obowiązku sprawdzenia, czy zastrzeżono numer PESEL konsumenta, jeżeli łącznie spełniono następujące warunki:

1. w wyniku zawarcia umowy o kredyt konsumencki następuje wypłata środków pieniężnych przez kredytodawcę do sprzedawcy lub usługodawcy, z którym kredytobiorcę wiąże inna umowa lub relacja gospodarcza, a środki te spłacają jego zobowiązania z tego tytułu (przede wszystkim chodzi o kredyt wiązany w rozumieniu art. 5 pkt 14 u.k.k.);
2. udzielenie kredytu konsumenckiego następuje na odległość z wykorzystaniem przez kredytobiorcę środków komunikacji elektronicznej (zob. art. 5 pkt 13 u.k.k.), a konsument został uwierzytelniony z wykorzystaniem indywidualnych danych uwierzytelniających (nie jest natomiast wymagane silne uwierzytelnienie w rozumieniu art. 2 pkt 26aa u.u.p.);
3. kredyt konsumencki jest udzielany w związku z umową o charakterze ciągłym regulującą jego zasady (np. umową ramową o udzielanie pożyczek);
4. łączna wartość wszystkich zobowiązań do zapłaty z tytułu udzielonych kredytów konsumenckich w związku z umową o charakterze ciągłym nie przekracza wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę;
5. przed zawarciem umowy o charakterze ciągłym nastąpiła weryfikacja zastrzeżenia numeru PESEL i poinformowano konsumenta o braku takiej weryfikacji przed udzielaniem poszczególnych kredytów konsumenckich w ramach tej umowy;
6. przed zawarciem tej umowy kredytodawca dokonał weryfikacji tożsamości konsumenta z wykorzystaniem rozwiązań umożliwiających jego identyfikację (np. za pomocą platformy e-PUAP albo wideoweryfikacji).

Jakie są konsekwencje dla kredytodawcy, który zawrze umowę kredytu pomimo zastrzeżenia nr PESEL?

W art. 9b ust. 2 wprowadzono odpowiednie sankcje prawne w takiej sytuacji w stosunku do kredytodawcy. Przesłanką uruchomienia tych sankcji jest zawarcie umowy o kredyt konsumencki, gdy – w chwili jej zawarcia – numer PESEL konsumenta był zastrzeżony w rejestrze. Sankcje wynikające z art. 9b ust. 2 uwzględnia się z urzędu na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego w danym postępowaniu. Nie jest wymagany szczególny zarzut ze strony konsumenta. Przewidziano sankcje dwojakiego rodzaju. Przedmiotem tych sankcji są wierzytelności kredytodawcy wobec konsumenta wynikające z umowy o kredyt konsumencki.

Po pierwsze, kredytodawca nie może domagać się od konsumenta i jego następców prawnych zaspokojenia roszczenia z tytułu umowy o kredyt konsumencki (niezależnie od przedmiotu świadczenia). Roszczenie takie jest niezaskarżalne.
Po drugie, ex lege wyłącza się zbywalność wierzytelności kredytodawcy wynikającej z umowy kredytu konsumenckiego. Zbycie takiej wierzytelności jest nieważne (art. 509 § 1 w zw. z art. 58 § 1 k.c.).

Przepis ten ma motywować kredytodawców do dokonywania wymaganej weryfikacji dotyczącej zastrzeżenia numerów PESEL. Ponadto Komisja Nadzoru Finansowego może nałożyć sankcje administracyjnoprawne w stosunku do podmiotów nadzorowanych, które nie dokonują wymaganej weryfikacji zastrzeżenia numerów PESEL. Brak takiej weryfikacji nie stanowi natomiast praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, więc nie podlega sankcjom ze strony Prezesa UOKiK. Sankcje, które określono w art. 9b ust. 2, mogą zostać zastosowanie jedynie w odniesieniu do umów kredytu konsumenckiego zawartych od 1.06.2024 r., natomiast nie mają zastosowania do umów zawartych wcześniej.

Jak sprawdzić czy ktoś wykorzystał Twój PESEL?

Na stronie bezpiecznedane.gov.pl można na bieżąco sprawdzać, czy dane są bezpieczne. Wystarczy zalogować się do serwisu np. profilem zaufanym lub aplikacją mObywatel. Kliknij przycisk „Sprawdź dane" i zaloguj się. System przeniesie cię do mObywatel.gov.pl. Możesz wybrać przedział czasowy, dla którego chcesz wyświetlić dane. Jeśli chcesz pobrać dokument, kliknij Zamów historię.

Dobrym sposobem na kontrolę swoich finansów może okazać się **wykupienie Alertów BIK**. Dzięki tej usłudze za każdym razem, gdy zostanie złożony wniosek o kredyt na nasze dane, otrzymamy sms z informacją. Tego typu alerty działają przez całą dobę, przez siedem dni w tygodniu.

Informacje na temat swojej historii kredytowej można również szybko **sprawdzić on-line na stronie internetowej Biura Informacji Kredytowej S.A. pod adresem www.bik.pl.**

Upadek na oblodzonym chodniku - jak postępować i do kogo należy odpowiedzialność za szkodę?

Agnieszka Błaszczak
Radca prawny

W okresie zimowym coraz częściej możemy usłyszeć, że na nieodśnieżonym lub oblodzonym chodniku doszło do złamania, skręcenia czy też zwichnięcia kończyny lub też innych groźniejszych obrażeń ciała. Do tych obrażeń najczęściej dochodzi na skutek upadku. Ten artykuł ma na celu udzielenie odpowiedzi na kim spoczywa obowiązek odśnieżania chodnika oraz czy poszkodowany może domagać się odszkodowania.

Najczęściej obowiązek utrzymania chodnika w należytym stanie (odśnieżenie, posypywaniem piaskiem, solą i inne) spoczywał będzie na właścicielu nieruchomości lub na zarządcy drogi. Dotyczy to w szczególności osób mieszkających w domach mieszkalnych, które są ich jedynymi właścicielami. W sytuacji, gdy mieszkasz w mieszkaniu w bloku to odpowiedzialność za odśnieżenie chodników spoczywa na spółdzielniach mieszkaniowych lub wspólnotach mieszkaniowych. Wynika to z art. 5 ust. 1 pkt. 4 w zw. z art. 2 pkt 4 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku gminnym z dnia 13 września 1996 roku – uporządkowanie błota, śniegu i lodu i innych zanieczyszczeń z chodników położonych wzdłuż nieruchomości, należy do obowiązków właścicieli i użytkowników wieczystych tych nieruchomości. Co do zasady to na właścicielu lub zarządcy drogi spoczywać będzie także uprzątnięcie błota pośniegowego.

Czy poszkodowanemu przysługiwać będzie odszkodowanie? Odpowiedź na to pytanie jest twierdząca. Poszkodowany będzie musiał skierować sprawę na drogę postępowania sądowego. Powyższa odpowiedzialność wynika z art. 414 kodeksu cywilnego zgodnie z którym, ten kto z własnej winy wyrządził drugiemu szkodę obowiązany jest do jej naprawienia. Jednakże, aby mówić o odpowiedzialności sprawcy muszą wystąpić łącznie trzy przesłanki: powstanie szkody (złamanie, skręcenie, zwichnięcie, zerwanie wiązadeł/inne obrażenia ciała) w wyniku upadku na śliskim oblodzonym lub nieodśnieżonym chodniku, szkoda musi być konsekwencją zawinionego działania lub zaniechania sprawcy i musi istnieć związek przyczynowy między szkodą i zawinionym zachowaniem lub zaniechaniem sprawcy.

W zależności od poniesionych obrażeń poszkodowany może domagać się: zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę na podstawie art. 445 w zw. z art. 444 kodeksu cywilnego, zwrotu kosztów związanych z wypadkiem, m.in. kosztów rehabilitacji, leczenia art. 444 § 1 kodeksu cywilnego, renty uzupełniającej w szczególnych przypadkach oraz renty z tytułu zwiększonych potrzeb.

Aby skutecznie dochodzić określonej sumy pieniężnej w drodze wniesionego powództwa do sadu, koniecznym jest zgromadzenie właściwego materiału dowodowego. Przydatna z pewnością będzie **dokumentacja medyczna, faktury imienne za koszty zakupu leków, maści, sprzętu medycznego, koszty dojazdu do lekarza**. Faktycznie poniesione koszty musimy odpowiednio udowodnić przed sądem. Wskazuje nam na to bardzo ważny art. 6 kodeksu cywilnego, który stanowi, że ciężar dowodu spoczywa na tym kto wywodzi z niego skutki prawne. Inaczej rzecz obrazując to poszkodowany musi wszystko udowodnić przed sądem.

Założenie sprawy w sądzie łączy się z koniecznością zapłaty **opłaty sądowej**. Uzależniona jest ona od **rozmiaru poniesionej szkody określonej kwotowo.** Przez szkodę należy rozumieć nie tylko przykładowo sam skutek upadnięcia, czyli złamanie prawej ręki ale także wszelkiego rodzaju dodatkowe koszty: zakup bandaży, maści, dojazdy do szpitala, opłaty parkingowe, koszty rehabilitacji i dojazdów i inne. Pamiętaj także, że możesz domagać się również utraconego zarobku za czas niezdolności do pracy, a także kosztów związanych z uszkodzeniem odzieży na skutek upadku. Przykładowo jeżeli w wyniku upadku na oblodzonym chodniku złamałeś prawą rękę, a rozmiar szkody wyliczono na kwotę nieprzekraczającą **20000,00 zł.** to wówczas, zapłacisz opłatę za wniesienie sprawy w kwocie **1000 zł**. Opłata może być też niższa i jest to uzależnione od kwoty, której się domagasz.

Jeżeli Państwa rozmiar szkody przekroczy 30 000 zł. wówczas opłata za założenie sprawy w sądzie będzie wynosić 5% tej kwoty, czyli 1500 zł.

Pamiętaj, że jeżeli masz trudną sytuację finansową, życiową, masz kredyty lub pożyczki sąd może zwolnić Cię z tej opłaty, jednakże koniecznym jest wypełnienie oświadczenie o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania, które należy dołączyć do sprawy. Co do zasady, jeżeli wygrasz sprawę to należą Ci się koszty procesu od strony przegrywającej – właściciela nieruchomości.

Pamiętaj, że poszkodowany może domagać się także utraconego zarobku za czas niezdolności do pracy!

Założenie sprawy cywilnej przed sądem to zupełnie inna instytucja niż możliwość ukarania karą grzywny za nieodśnieżenie chodnika - to dwie oddzielne sprawy przed sądem.

Czy jeżeli nie odśnieżę chodnika to może mnie spotkać jakaś odpowiedzialność karna?

Niestety, ale grozi Państwu kara grzywny nawet do kwoty 1500 zł. Taki czyn to wykroczenie, o którym mowa w art. 117 kodeksu wykroczeń, zgodnie z którym „Kto mając obowiązek utrzymania czystości i porządku, nie wykonuje swojego obowiązku lub nie stosuje się do wskazań i nakazów wydanych przez właściwe organy w celu zabezpieczenia należytego stanu sanitarnego i zwalczania chorób zakaźnych, podlega karze grzywny do 1500 zł albo karze nagany”.

NIEODPŁATNA POMOC PRAWNA, OBYWATELSKA, MEDIACJE

Kto może skorzystać z nieodpłatnej pomocy:

Każda osoba, której nie stać na odpłatne porady i która złoży stosowne oświadczenie.

Forma zapisu na poradę:

Termin wizyty ustalany jest telefonicznie **pod nr. 691 965 484,** e-mailowo **pomocprawna@powiatswidnik.pl** oraz **za pośrednictwem strony internetowej** przeznaczonej do zapisów: https://zapisy-np.ms.gov.pl

Inne informacje:

Porady co do zasady udzielane są podczas osobistej wizyty w punkcie.
Osoby, które ze względu na niepełnosprawność ruchową nie są w stanie przybyć do punktu lub osoby doświadczające trudności w komunikowaniu się mogą otrzymać poradę przez telefon, Internet, poprzez zorganizowanie wizyty w miejscu zamieszkania albo w innym miejscu wyposażonym w sprzęt ułatwiający komunikację lub z dostępem do tłumacza języka migowego.

Informacje o harmonogramie pracy punktów nieodpłatnej pomocy prawnej są dostępne pod numerem telefonu:

691 965 484

Prowadzenie punktów nieodpłatnego poradnictwa prawnego i obywatelskiego realizowane jest przez Polską Fundację Ośrodków Wspomagania Rozwoju Gospodarczego „OIC Poland" w ramach zadania publicznego realizowanego w formie powierzenia przez Zarząd Powiatu Świdnickiego.

Harmonogram pracy punktów w Powiecie Świdnickim

§	**Punkt 1** **Nieodpłatna Pomoc Prawna** prowadzony przez organizację pozarządową	**Punkt 2** **Nieodpłatna Pomoc Prawna** prowadzony przez radców prawnych i adwokatów wskazanych przez OIRP i ORA	**Punkt 3** **Nieodpłatne Poradnictwo Obywatelskie** prowadzony przez organizację pozarządową
Poniedziałek	**Starostwo Powiatowe w Świdniku** ul. Niepodległości 13 **10:00 - 14:00**	**Ośrodek Pomocy Społecznej w Piaskach** ul. Lubelska 80 **8:30 - 12:30**	**Ośrodek Pomocy Społecznej w Trawnikach** Trawniki 636 **8:30 - 12:30**
Wtorek	**Starostwo Powiatowe w Świdniku** ul. Niepodległości 13 **8:00 - 12:00**	**Ośrodek Pomocy Społecznej w Piaskach** ul. Lubelska 80 **8:30 - 12:30**	**Budynek Urzędu Gminy Mełgiew** ul. Partyzancka 2 **8:30 - 12:30**
Środa	**Starostwo Powiatowe w Świdniku** ul. Niepodległości 13 **7:30 - 11:30**	**Ośrodek Pomocy Społecznej w Piaskach** ul. Lubelska 80 **8:30 - 12:30**	**Ośrodek Pomocy Społecznej w Trawnikach** Trawniki 636 **11:30 - 15:30**
Czwartek	**Starostwo Powiatowe w Świdniku** ul. Niepodległości 13 **8:00 - 12:00**	**Ośrodek Pomocy Społecznej w Piaskach** ul. Lubelska 80 **8:30 - 12:30**	**Budynek Urzędu Gminy Mełgiew** ul. Partyzancka 2 **8:30 - 12:30**
Piątek	**Starostwo Powiatowe w Świdniku** ul. Niepodległości 13 **8:00 - 12:00**	**Ośrodek Pomocy Społecznej w Piaskach** ul. Lubelska 80 **8:30 - 12:30**	**Ośrodek Pomocy Społecznej w Trawnikach** Trawniki 636 **8:30 - 12:30**

Ministerstwo Sprawiedliwości

NIEODPŁATNE USŁUGI
-POMOC PRAWNA
-PORADY OBYWATELSKIE
-MEDIACJA

Polska Fundacja Ośrodków Wspomagania Rozwoju Gospodarczego „OIC Poland" w Lublinie